



ARCHEOLOGIENOTA RUMMEN – BIESEMSTRAAT



J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN,
E. DIRIX, G. VERBELEN,
ANNELIEN SYS & N. PIL

MAART 2017

Titel

Archeologienota met ingreep in de bodem. Rummen – Biesemstraat

Auteur(s)

Jan Claesen, Ben Van Genechten, Giel Verbeelen, Nathalie Pil, Evelien Dirix en Annelien Sys

Opdrachtgever

Bert Briffoz
Kerkstraat 11
3400 Landen

Projectnummer

2017C161

Plaats en datum

Kortenaken, 30 maart 2017

Reeks en nummer

ARCHEBO rapport 2017C161
ISSN 2034-5615

© 2017 ARCHEBO bvba

ARCHEBO aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijke toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

1	Inleiding	4
1.1	<i>Algemeen</i>	<i>4</i>
1.2	<i>Beschrijving onderzoeksopdracht</i>	<i>4</i>
1.3	<i>Doelstellingen</i>	<i>7</i>
1.4	<i>Onderzoeksvragen</i>	<i>7</i>
2	Huidige & toekomstige situatie	8
2.1	<i>Huidige situatie</i>	<i>8</i>
2.2	<i>Toekomstige situatie</i>	<i>9</i>
3	Bureauonderzoek	11
3.1	<i>Landschappelijke & bodemkundige situering</i>	<i>11</i>
3.2	<i>Archeologische en erfgoedkundige data</i>	<i>20</i>
3.3	<i>Historiek en cartografische bronnen</i>	<i>21</i>
3.4	<i>Archeologische verwachting</i>	<i>31</i>
4	Resultaten bureauonderzoek	33
4.1	<i>Algemeen</i>	<i>33</i>
4.2	<i>Beantwoording onderzoeksvragen</i>	<i>33</i>
4.3	<i>Samenvatting / assessment bureauonderzoek</i>	<i>34</i>
4.4	<i>Programma van maatregelen</i>	<i>35</i>
5	Bibliografie	36
6	Figurenlijst.....	37
7	Plannenlijst.....	39

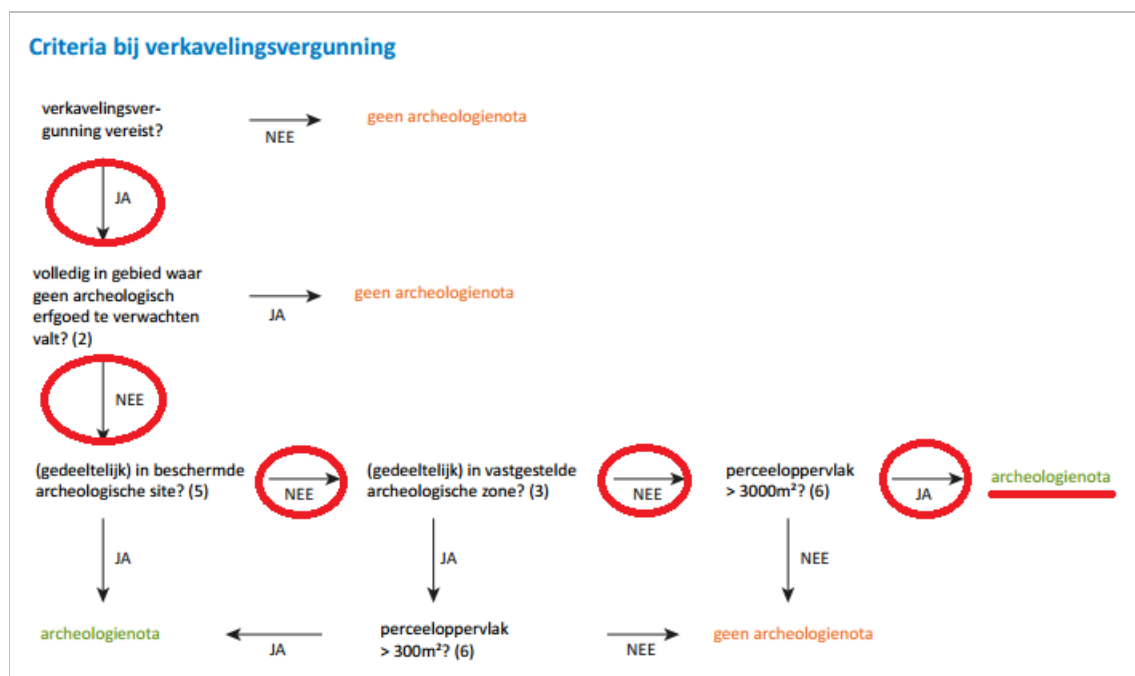
1 INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Bij het aanvragen van een verkavelingsvergunning kan het zijn dat het toevoegen van een archeologienota aan de aanvraag verplicht wordt gesteld. De archeologienota wordt geschreven door een erkend archeoloog en bevat de resultaten van een archeologisch vooronderzoek en een advies voor vrijgave of eventueel vervolgonderzoek.

Het toevoegen van een archeologienota aan een verkavelingsaanvraag is afhankelijk van een aantal criteria (Figuur 1):

- De totale oppervlakte van de percelen
- De oppervlakte van de geplande bodemingrepen
- De ruimtelijke bestemming van het terrein
- De ligging van het terrein binnen of buiten een archeologische zone of de site volgens de inventaris



Figuur 1: Criteria bij verkavelings vergunningen

1.2 BESCHRIJVING ONDERZOEKSOPDRACHT

Naar aanleiding van een verkavelingsaanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van landmeter Briffoz een archeologienota opgemaakt voor de verkaveling in de Biesemstraat, nr. 58 te Rummen, Geetbets. Op het terrein zal door landmeter Briffoz een verkaveling van 3 loten gerealiseerd worden. Voorliggende archeologienota bevat enkel een bureauonderzoek.

Aangezien de aanvraag voor een verkavelingsvergunning pas na 1 juni 2016 werd ingediend, is een archeologienota evenwel vereist, zoals vastgelegd in het Onroerenderfgoeddecreet (art. 5.4.1, 5.4.2, 5.4.8 en 5.4.9). Het bureauonderzoek werd uitgevoerd in maart 2017 onder leiding van erkend archeoloog Jan Claesen. Contactpersoon bij de opdrachtgever, landmeter Briffoz, was Bert Briffoz. In de onderhavige archeologienota worden de locatie van het terrein en de reeds uitgevoerde werken geanalyseerd. Deze informatie wordt samen met de resultaten van een archeologisch bureauonderzoek bestudeerd.

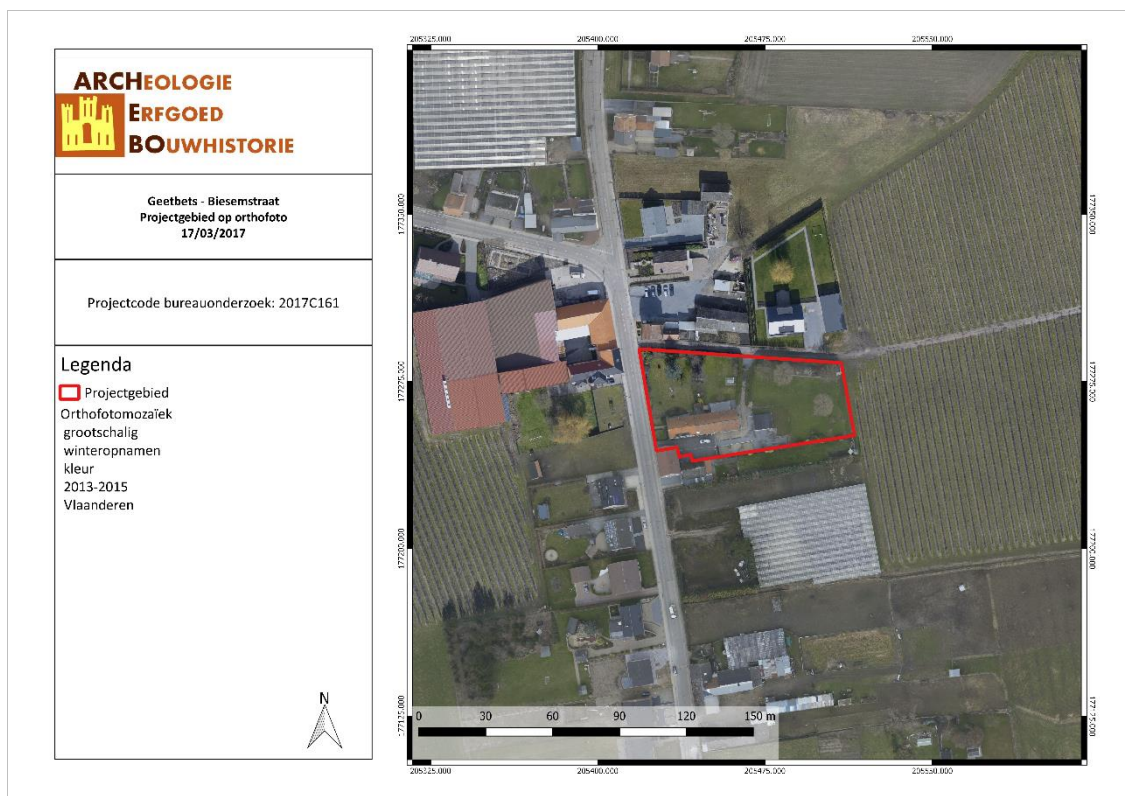
Administratieve fiche			
Naam site:	Rummen – Biesemstraat		
Onderzoek:	Archeologienota met ingreep in de bodem		
Ligging:	Biesemstraat nr. 58, Rummen (Geetbets)		
Kadaster:	Afdeling 2, sectie B: perceel 188/K		
Coördinaten (zie hoofdstuk 1.2):	A	X	205418.489
		Y	177289.569
	B	X	205509.142
		Y	177283.263
	C	X	205426.279
		Y	177243.870
	D	X	205515.068
		Y	177250.777
Opdrachtgever:	Bert Briffoz		
Uitvoerder:	ARCHEBO bvba		
Projectcode bureauonderzoek:	2017C161		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkenningsnummer projectleiding:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Bewaarplaats archief:	ARCHEBO bvba (tijdelijk)		
Grootte projectgebied:	Ca. 3 883m ²		
Uitvoeringsperiode:	2017		
Reden van de ingreep	Aanvraag verkavelingsvergunning voor de realisatie van 3 loten		
Wetenschappelijke vraagstelling:	Het doel van deze archeologienota is een archeologische evaluatie van het terrein, de geplande werken en impact op het bodemarchief.		
Termen Thesauri:	Bureauonderzoek, verstoring, ...		

De onderstaande GRB-kadasterkaart en de Orthofoto tonen het onderzoeksgebied op de meest recente stadskarten en luchtfoto's (Figuur 2, Figuur 3).



RUBI PROJECT/17/03/20/1 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017)



RUBI/17/03/20/2 - Digitale aanmaak

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

1.3 DOELSTELLINGEN

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaande aan de werken. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het onderzoeksgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het onderzoeksgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed en nadien bij de aanvraag voor de bouwvergunning gevoegd te worden.

1.3.1 Randvoorwaarden

Er dienen geen randvoorwaarden te worden opgenomen.

1.4 ONDERZOEKSVRAGEN

Tijdens het bureauonderzoek dienen op zijn minst onderstaande vragen beantwoord te worden:

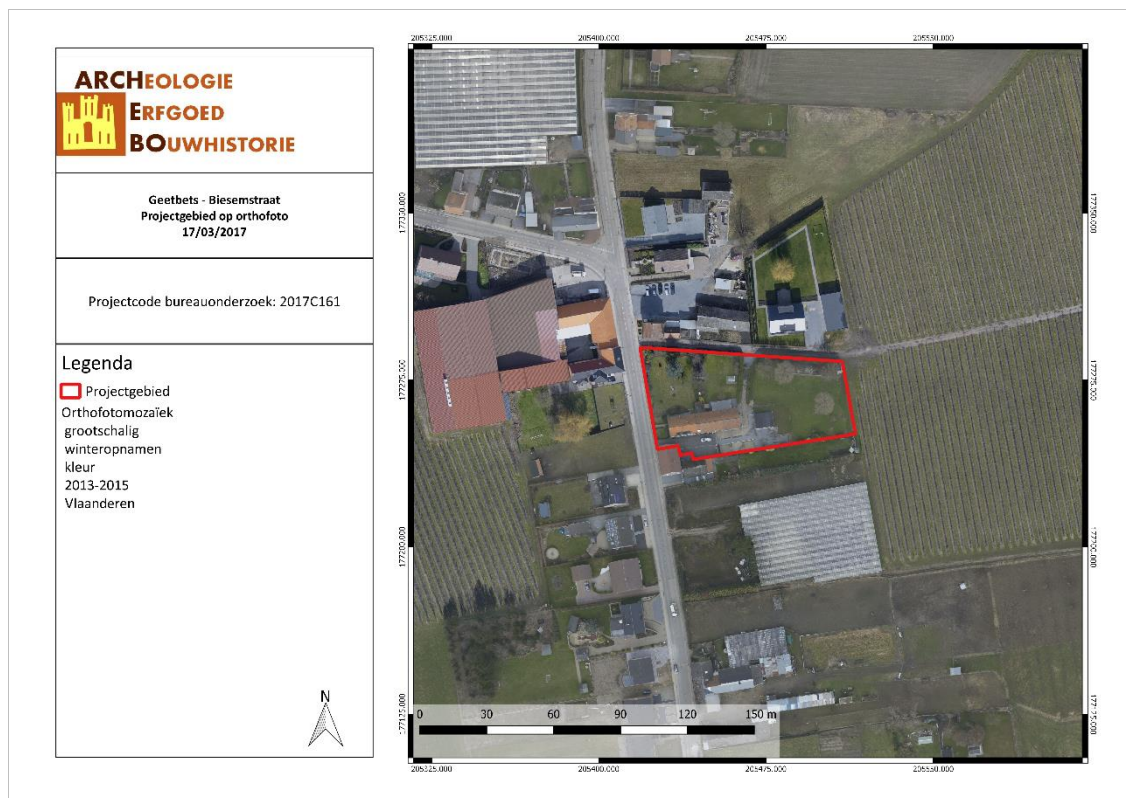
1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*
2. *Welke info is er nog te vinden over voormalige constructies op het terrein?*
3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van historisch kaart- en bronnenmateriaal?*
4. *In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?*

2 HUIDIGE & TOEKOMSTIGE SITUATIE

2.1 HUIDIGE SITUATIE

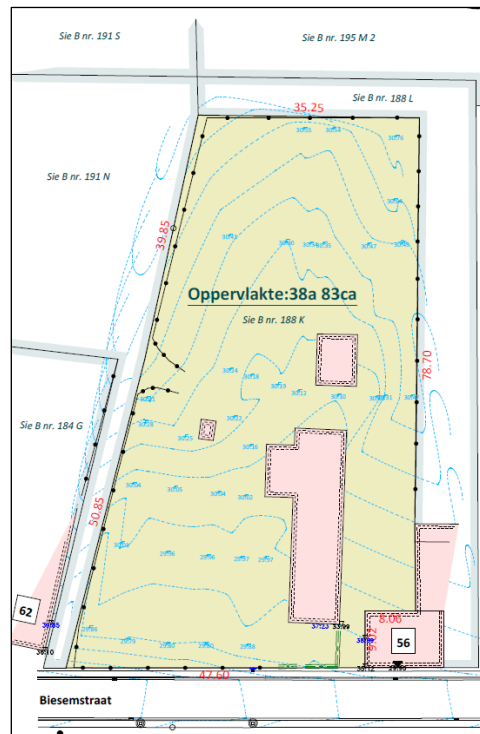
Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een plangebied van ca. 3 883 m². Zoals te zien is op de orthofoto staat er een pand, ligt er een verharding (oprit en parkeergelegenheid) en staan er een paar bijgebouwen op het projectgebied (Figuur 4, Figuur 5). Dit pand betreft een 20ste-eeuwse woning met nutsvoorzieningen op het terrein, gelegen aan de Biesemstraat.

Het onderzoeksgebied maakt deel uit van een plangebied van ca. 3 883 m², hiervan is reeds 374,84 m² bebouwd. Het pand blijft behouden, bijgevolg kan de oppervlakte ingenomen door dit gebouw niet archeologisch onderzocht worden. De archeologisch bedreigde zone omvat lot 1 en 2, deze bedragen samen 1150m². Op het terrein plant de opdrachtgever de bouw van 2 halfopen woningen waarbij 288,42 m² bebouwd en verstoord zal worden.



RUBI/17/03/20/3 - Digitale aanmaak

Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)

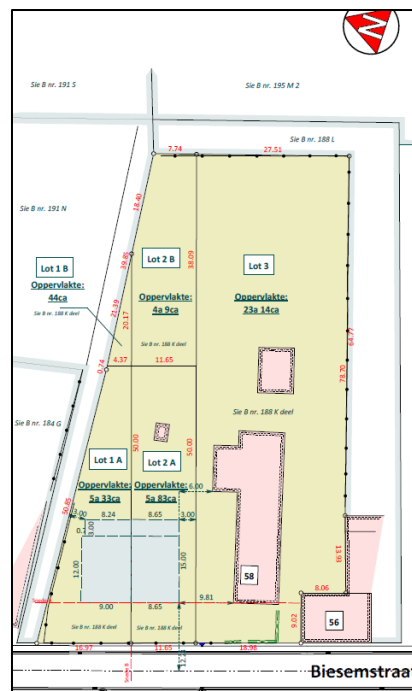


Figuur 5: Weergave bestaande toestand project Biesemstraat (Landmeter- expert Bert Briffoz)

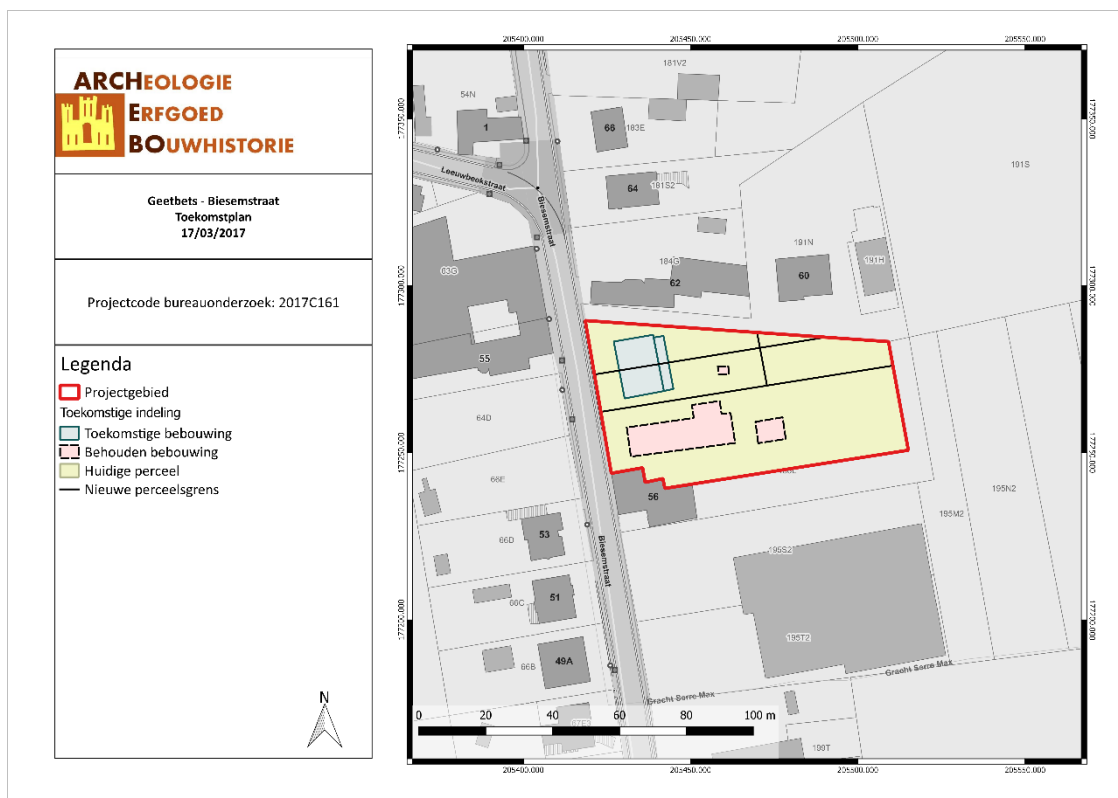
2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

Op het terrein zal door de opdrachtgever het perceel onderverdeeld worden in 3 loten.

De bouw van 2 panden, en de wegenis- en rioleringswerken gaan gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden (Figuur 6, Figuur 7).



Figuur 6: Weergave verkavelingsplan Biesemstraat (Landmeter- expert Bert Briffoz)



RUBI/17/03/20/4 - Digitale aanmaak

Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)

3 BUREAUONDERZOEK

Het doel van de bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

In dit hoofdstuk wordt gebruik gemaakt van alle beschikbare kaarten van het plangebied, te weten de bodemkaart, geologische kaarten, bodemerosiekaart, bodemgebruikskaart en relevante historische kaarten. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd gebruikt als uitgangspunt voor de bestudering van archeologische waarden in de omgeving van het plangebied.

De gebruikte kaarten werden in georeferencierte vorm (Belge Lambert 1972) gebruikt in het programma QGIS. In dit programma werden de genoemde kaarten als lagen toegevoegd teneinde er de huidige en toekomstige situatie op te kunnen weergeven. Het plangebied werd bovendien op alle kaarten geplott om de oriëntatie op de kaarten te vergemakkelijken.

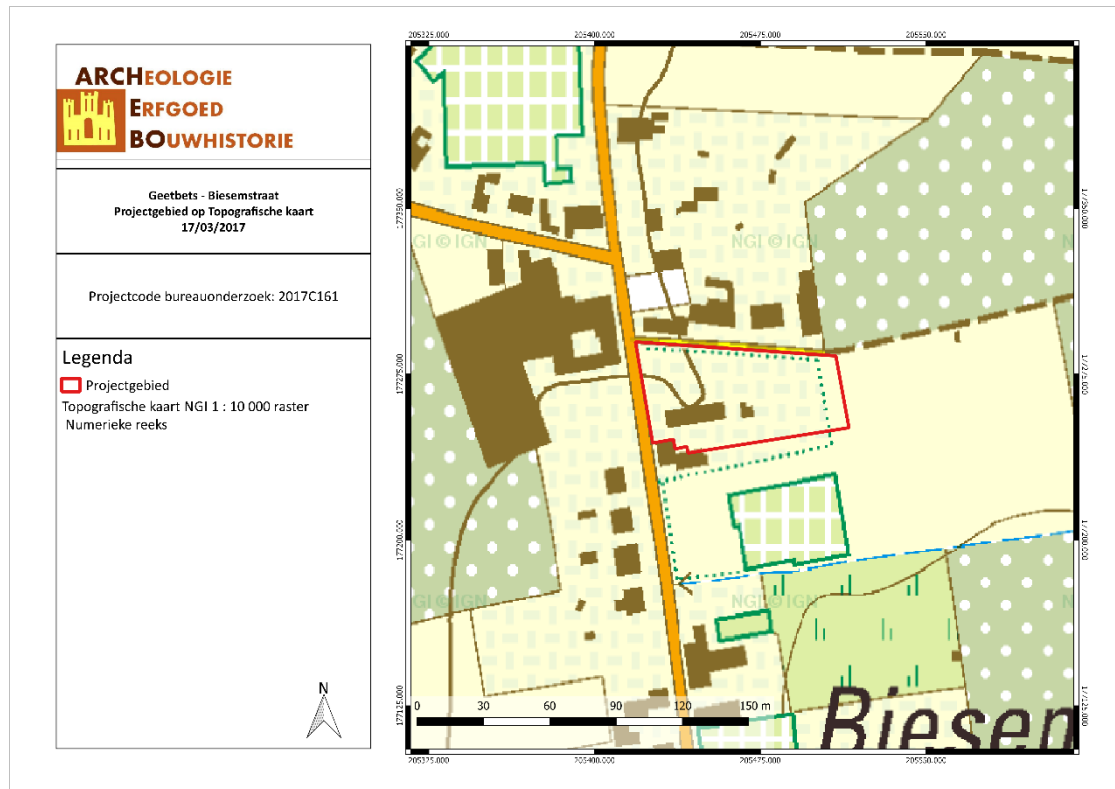
3.1 LANDSCHAPPELIJKE & BODEMKUNDIGE SITUERING

3.1.1 Topografische situering

Het projectgebied is gelegen in Rummen, Geetbets. Dit gebied is gesitueerd op 4 km ten zuiden van Herk-de-Stad, en 13 km ten westen van Hasselt.

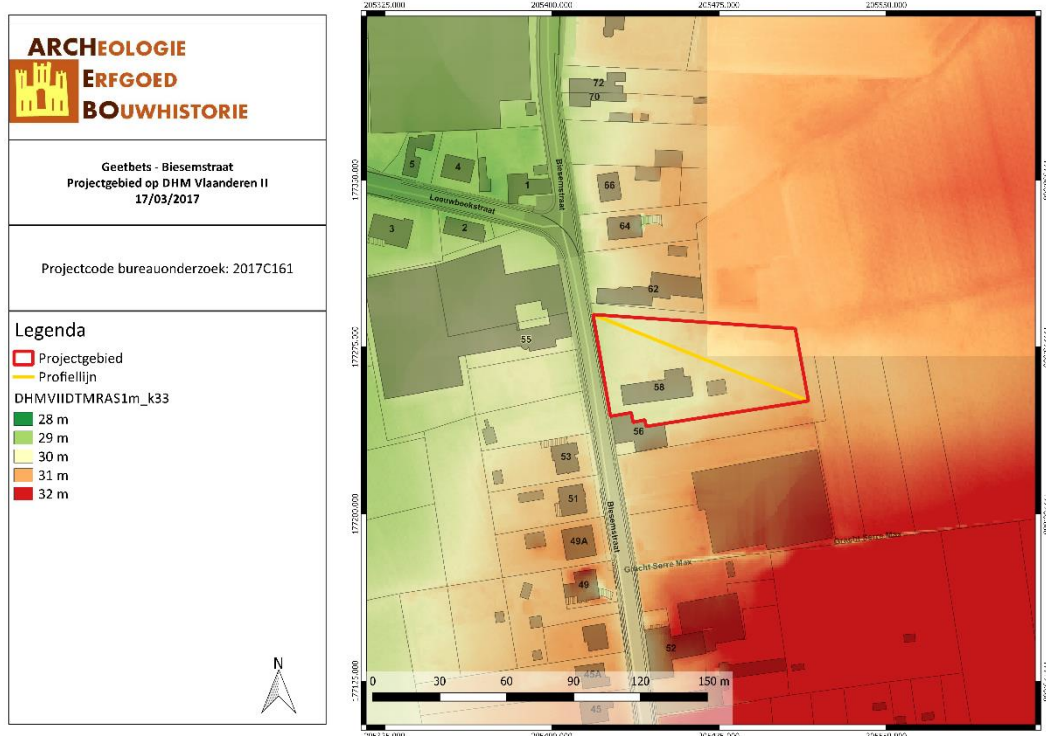
Ten noorden wordt het terrein begrensd door het perceel met nummer “Afdeling 2, Sectie B, perceel 191/N”, ten westen wordt het perceel begrensd door de Biesemstraat. Ten zuiden en oosten ligt het perceel met nummer “Afdeling 2, Sectie B, perceel 188/L” (Figuur 2).

Op basis van het NW-ZO georiënteerde hoogteprofiel kan men vaststellen dat het terrein tussen de 30 en 31 meter boven zeeniveau is gelegen (Figuur 9, Figuur 10).



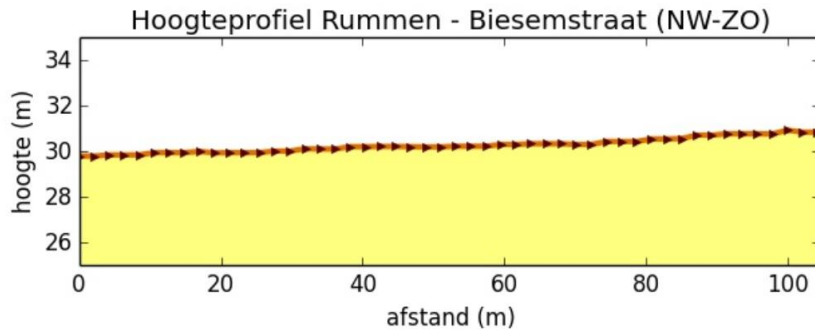
RUBI/17/03/20/5 - Digitale aanmaak

Figuur 8: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).



RUBI/17/03/20/6 - Digitale aanmaak

Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017).



Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2017).

3.1.2 Geologie & landschap

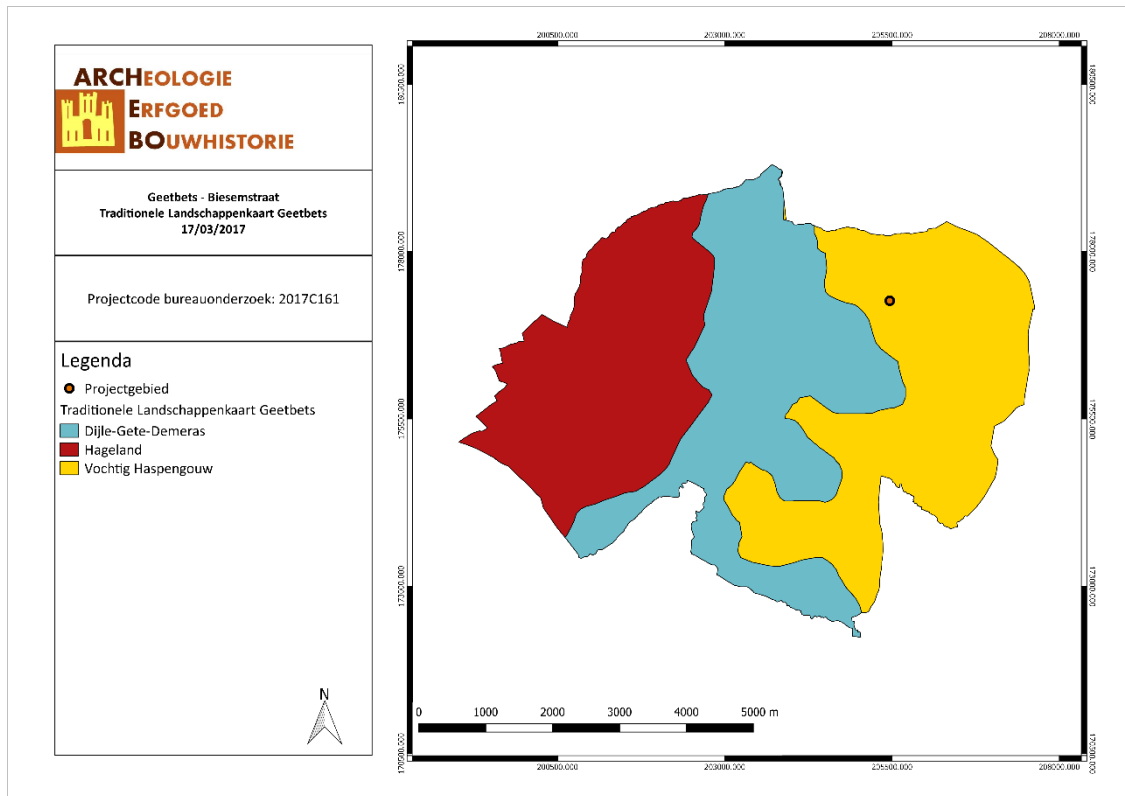
3.1.2.1 Fysisch geografisch

Het onderzoeksgebied ligt langs de Biesemstraat in Rummen in de Getevallei.. De Gete maakt deel uit van het Demer-, en bij uitbreiding, Scheldebekken en stroomt samen met de Demer, Herk en Velp in de depressie van Halen-Schulen bij Herk-de-Stad.

Het onderzoeksgebied is volgens de Traditionele Landschappenkaart gekarteerd in Vochtig Haspengouw (Figuur 11Figuur 11).

Vochtig-Haspengouw is een regio gelegen ten noorden van de lijn Zoutleeuw-Tongeren. De Tertiaire sedimenten, bestaande uit een afwisseling van Oligocene zand- en kleilagen (Rupeliaan en Tongeriaan), worden er almaar dikker waardoor de impact van het onderliggende krijtsubstraat op het reliëf verdwijnt. Het reliëf wordt er bepaald door bronwerking en differentiële erosie :zachtere zandlagen versus resistente kleilagen. Vochtig- Haspengouw ligt doorgaans beneden de hoogtelijn van +70 meter.¹

¹ Pierre Diriken, "De ruimtelijke landschapkenmerkenkaart Limburg", 2000, 3.



RUBI/17/03/20/7 - Digitale aanmaak

Figuur 11: Rummen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017)

3.1.2.2 Paleogeen & neogeen (Tertiair)

Op basis van de Databank Ondergrond Vlaanderen bevindt het onderzoeksterrein zich binnen de formatie van Boom (Figuur 12). Deze ondergrond bestaat uit blauwgrijze tot bruinzwarte klei, zandhoudend, afgewisseld dunne lagen silt en septaria-horizonten.² Zijn typische gebande structuur en het voorkomen van platte kalkversteningen, de septaria, vindt men terug tot in Saksen waar hij als Septarien-Ton gekend is.³ De Formatie van Boom behoort tot de Rupeliaan-etage, de groep Rupel.⁴ Dit betekent dat er tijdens de Rupeliaan-tijd 'Boom Klei' werd afgezet.⁵ De Formatie van Boom bestaat uit 3 leden: lid van Putte; lid van Terhagen; lid van Belsele-Waas.⁶

² "Geopunt Vlaanderen", geraadpleegd 21 maart 2017, <http://www.geopunt.be/>.

³ F. Gullentops en L. Wouters, "Delfstoffen in Vlaanderen", 1996, 19.

⁴ etage: de gesteenten afgezet tijdens een bepaalde tijd

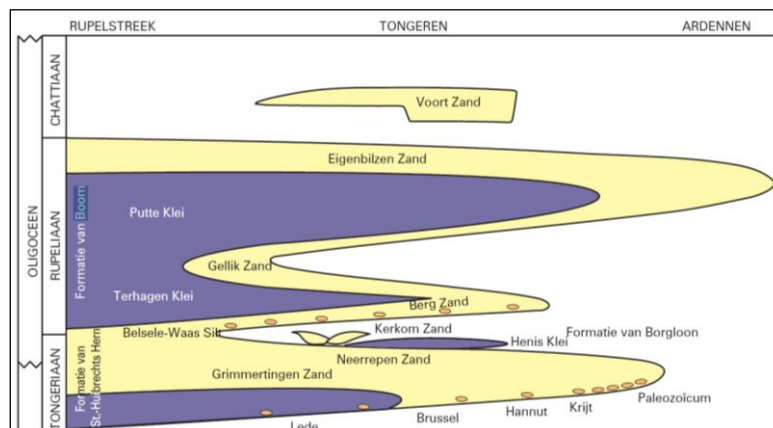
⁵ Gullentops en Wouters, "Delfstoffen in Vlaanderen", 7.

⁶ Marechal en Laga, "Lithostratigrafie van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair) in Vlaanderen", 1988.



RUBI/17/03/20/8 - Digitale aanmaak

Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017).



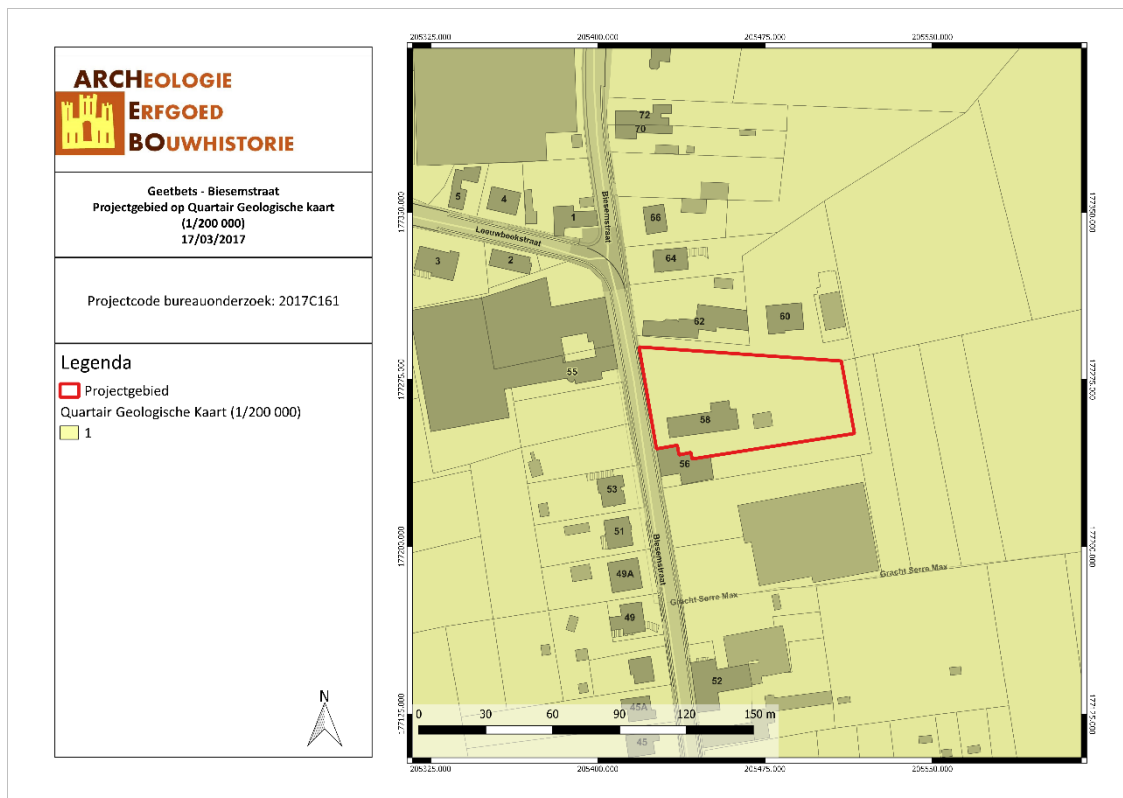
Figuur 13: Stratigrafie van het oligoceen⁷

3.1.2.3 Quartair

Volgens de quartairgeologische kaart (1/200.000) bevindt het onderzoeksgebied zich binnen type 1 (Figuur 14).

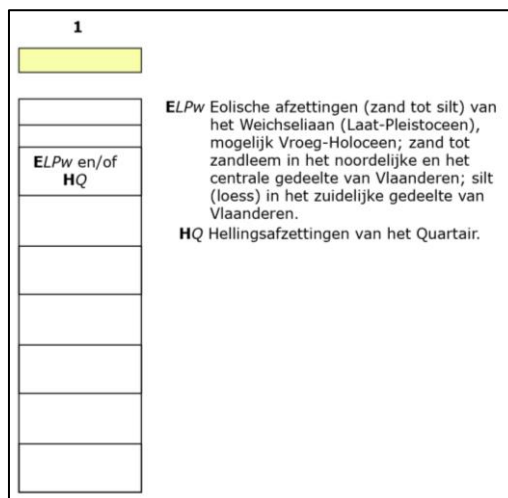
Dit type wordt gekenmerkt door hellingsafzettingen van het Quartair. Gevolgd door eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan, mogelijk Vroeg-Holoceen. Het betreft zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen, silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen (Figuur 15).

⁷ Gullentops en Wouters, "Delfstoffen in Vlaanderen", 18.



RUBI/17/03/20/9 - Digitale aanmaak

Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017).



Figuur 15: Uitleg van het type 1 volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017).

Volgens de quartairgeologische kaart (1/50.000) bestaat het onderzoeksgebied uit type 7 (Figuur 16). Type 7 wordt omschreven als 'colluvium herwerkt lokaal materiaal'.⁸

⁸ E. Goosens, "Toelichting quartairgeologische kaart 33 Sint-Truiden", z.d.



RUBI/17/03/20/10 - Digitale aanmaak

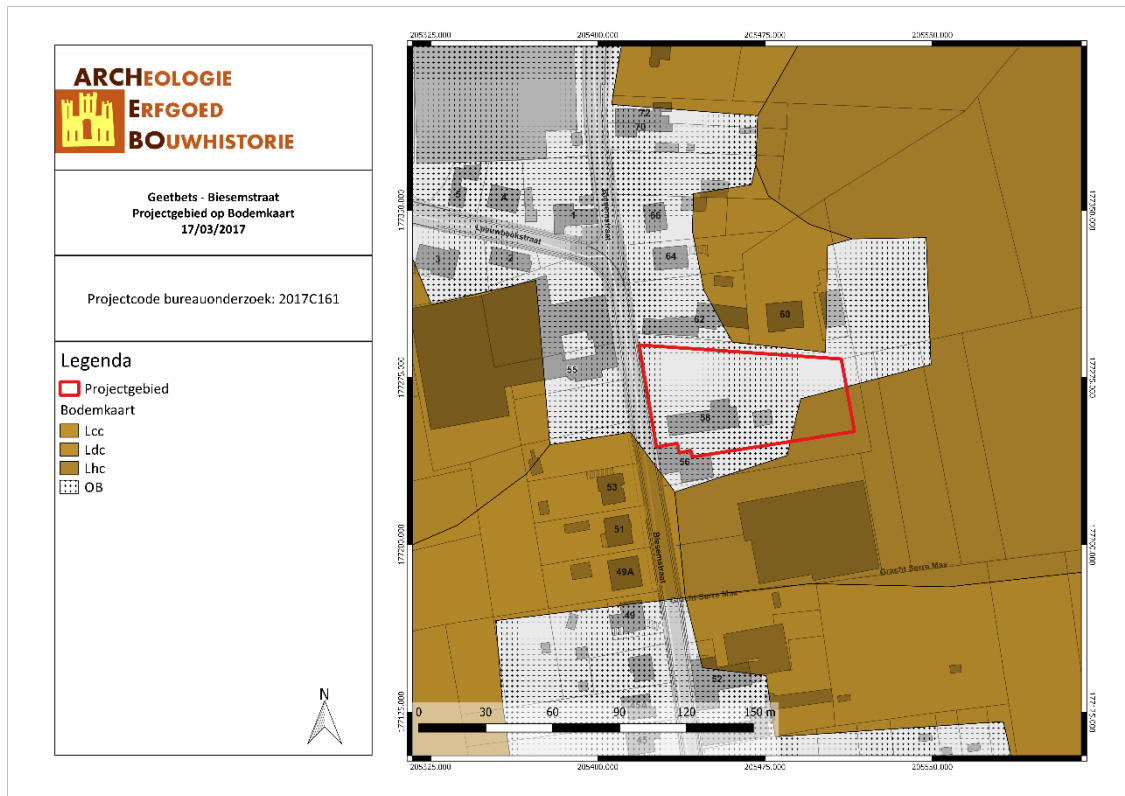
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017).

3.1.2.4 Bodem, bodemkundig booronderzoek, erosie & bodemgebruik

Volgens de bodemkaart van Vlaanderen ligt het projectgebied voornamelijk onder OB (bebouwde zone), en verder is het gekarteerd als Lhc. Een bodem bestaande uit Lhc bestaat uit sterk gleyige zandleemgronden met sterk gevlekte textuur B horizont (Figuur 17).

Bij de landbouwgronden is de humeuze bovengrond 25-30 cm dik, grijsbruin, en vertoont roestverschijnselen in het benedengedeelte. Onder bos heeft Lhc een ruwe humusbedekking. De onderliggende uitgeloopte horizont is duidelijk roestig en bleek tot grijsgeel; de verbrokkelde textuur B is eveneens sterk gegleyifieerd, zeer onregelmatig en vertoont grillige vlekken, bruinachtig en sterk roestig. De Lhc gronden vertonen periodiek sterke wateroverlast. De gronden zijn weinig geschikt voor akkerbouw, maar geschikt voor weide alhoewel de bodem in de zomer sterk kan uitdrogen. Hij is weinig geschikt voor fruitteelt; in het Hageland geven peer en pruim na kunstmatige drainering voldoening.⁹

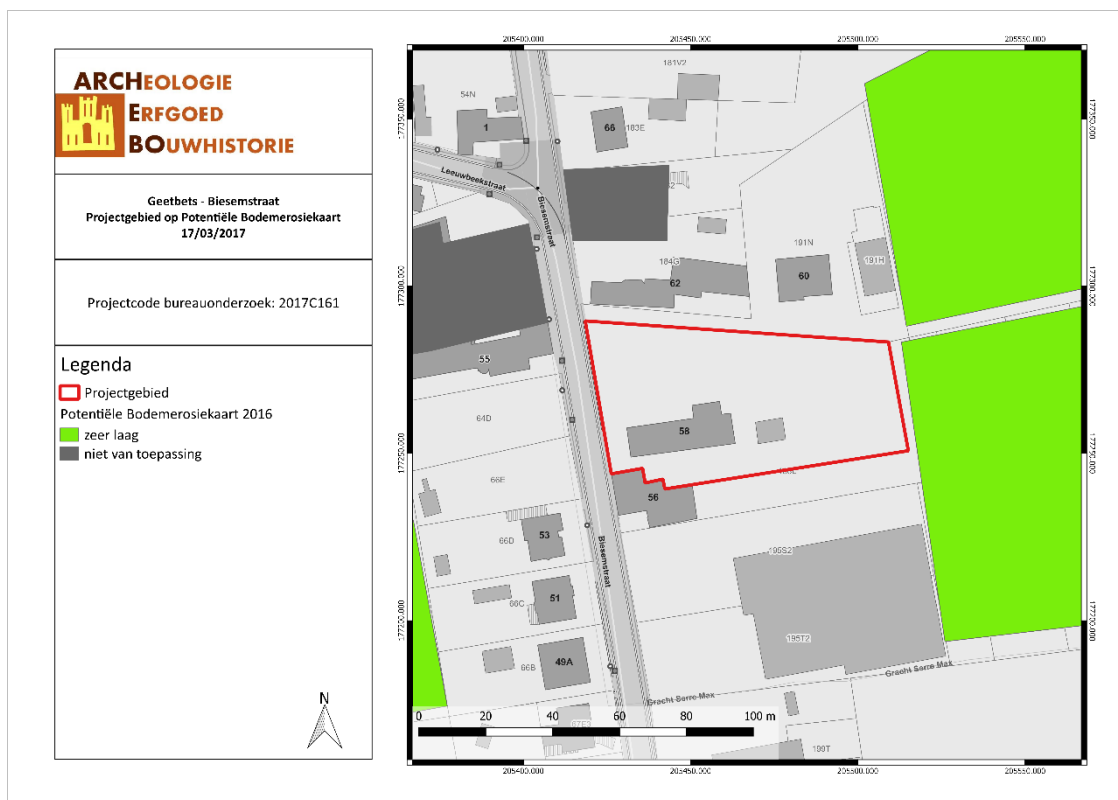
⁹ E. Van Ranst en C. Sys, "Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)" (Laboratorium van Bodemkunde, Gent, 1 april 2000).



RUBI/17/03/20/11 - Digitale aanmaak

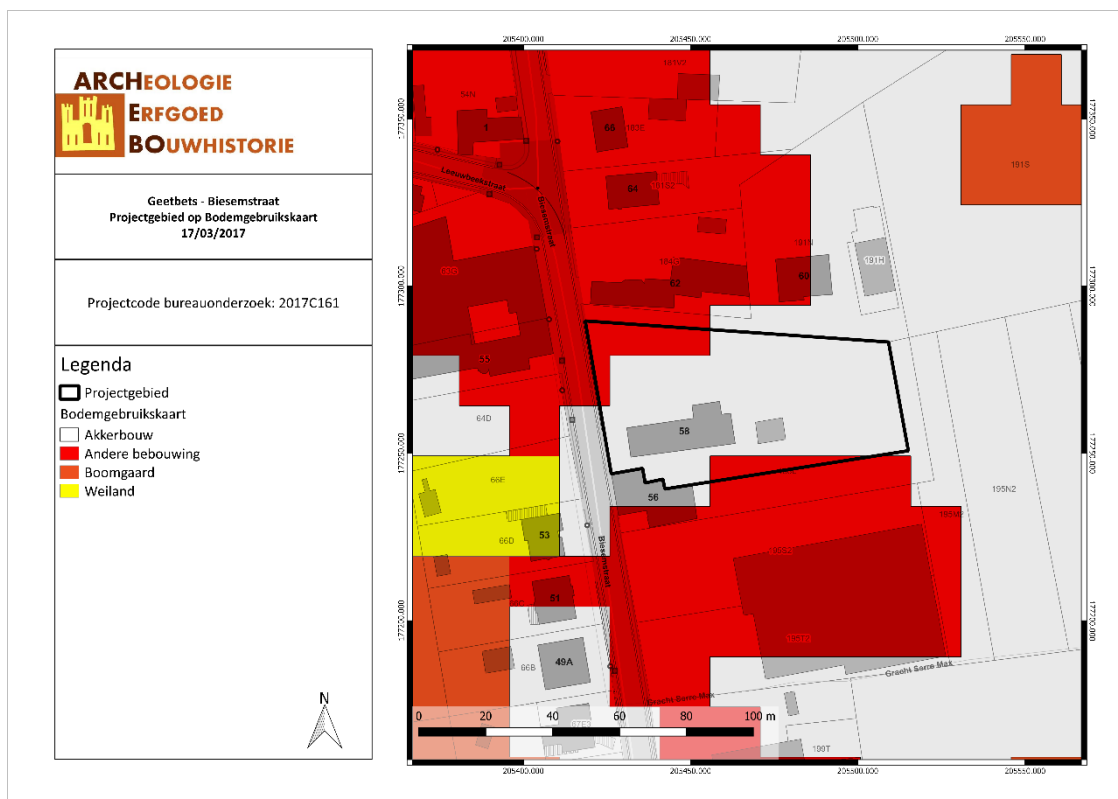
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017).

Voor het projectgebied is er op de potentiële bodemerosiekaart geen informatie beschikbaar, in de nabijheid van het projectgebied is het risico evenwel als zeer laag opgetekend (Figuur 18). Volgens de bodemgebruiksk kaart ligt het onderzoeksgebied gekarteerd voor akkerbouw en ‘andere bebouwing’ (Figuur 19).



RUBI/17/03/20/12 - Digitale aanmaak

Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2017).



RUBI/17/03/20/13 - Digitale aanmaak

Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017).

3.2 ARCHEOLOGISCHE EN ERFGOEDKUNDIGE DATA

3.2.1 Centrale Archeologische Inventaris (CAI)

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. In een zone tussen de 800 meter en 1 km rond het projectgebied zijn 3 CAI-locaties geregistreerd, daterend van de Romeinse periode tot de nieuwe tijd. Het betreft hierbij om een **romeinse munt** (barbaarse imitatie) met de afmetingen 18x22 mm en een dikte van 1,8mm (CAI nr. 1858). Verder gaat het om 2 structuren: een waterburcht dat dienst deed als feodaal slot dat in 1365 met succes werd belegerd en vervolgens met de grond werd gelijk gemaakt (CAI nr. 1635). CAI nr. 2425 duidt een **17^{de}-eeuwse pastorie** aan (Figuur 20).

De in 1630 gebouwde pastorie bezit een door een ringgracht omgeven tuin van 70 are. De pastorie is classicistisch verbouwd tijdens het tweede kwart van de 18de eeuw; een gedeelte (16 are) van de tuin werd rond 1820 als 'Engels hof' omschreven.

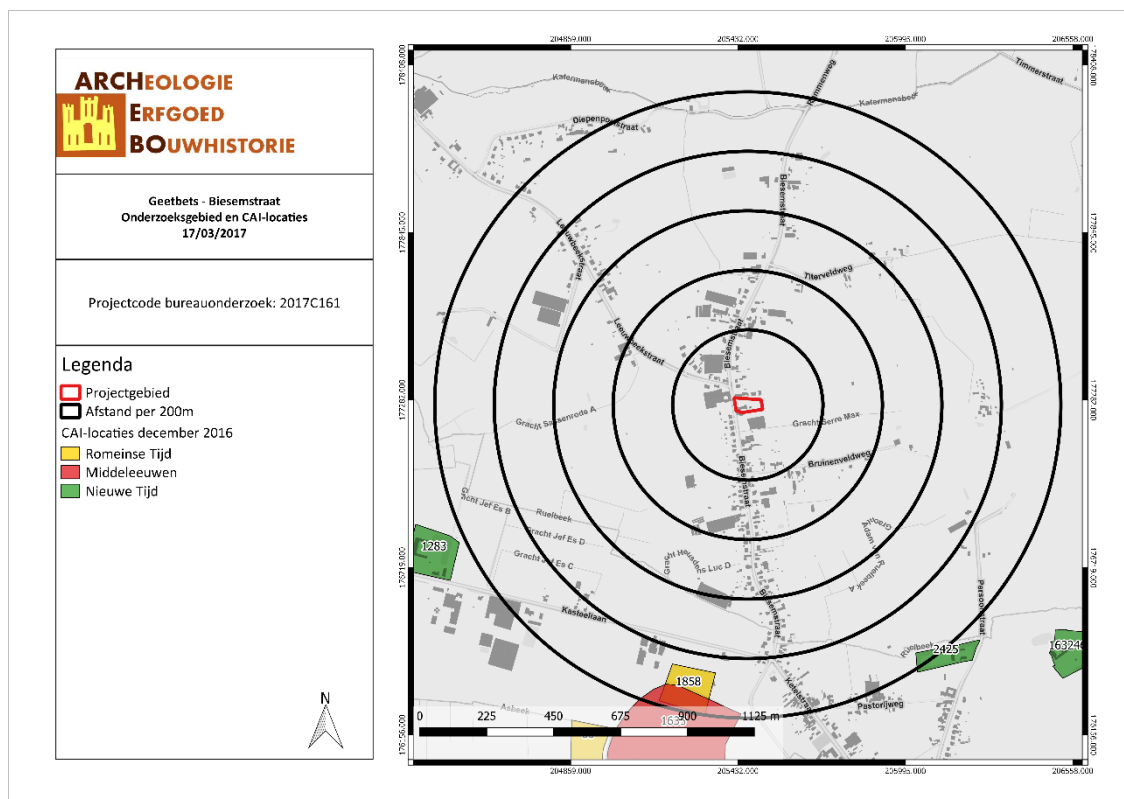
De voormalige pastorie van Rummen zou volgens een jaarsteen in de gevel dateren uit 1630. Het was een norbertijnenpastorie, maar het gebouwencomplex dat in het rond 1660 opgemaakte kaartboek van de abdij van Averbode wordt afgebeeld, verschilt op het eerste gezicht sterk van het huidige. Het sluit nog erg aan bij de 16de-eeuwse lusthoven (gesloten complex, vierkante hoektoren met klokdak en ajuinspits) en de traditionele bouwkunst (kruis- en kloosterkozijnen, baksteenmetselwerk met speklagen, trapgevels, opkamer). Zoals talrijke 'huizen van plaisantie' en pastorieën uit die periode is ze omgeven door een ringgracht, die een bijna rechthoekig eiland (in dit geval 170 m bij 40 m) omsluit. Een boomgaard en een in vierkante bedden verdeelde moestuin beslaan de ruimte tussen de schuur en het hoofdgebouw. De westelijke helft van het eiland, door bomen overschaduwd, was ongetwijfeld het 'pastoorsbosje'. Tot het midden van de 19de eeuw zullen dergelijke bosjes als bron van brand- en geriefhout een belangrijke economische functie vervullen in de pastoriehuishouding. Een gedeelte van dit bosje lag op een afzonderlijk eilandje. De huidige pastorie is het resultaat van verbouwingen in het tweede kwart van de 18de eeuw. De tuin verhuisde naar de ruimte achter het huis en de boomgaard werd buiten de slotgracht aangelegd, zoals de Ferrariskaart (1771-1775) weergeeft. De pastorie beantwoordde daarmee ook aan het voor die tijd populaire model voor herenhuizen 'vivre entre cour et jardin'. Op 11 augustus 2006, werd de merkwaardige boom zwarte els (*Alnus glutinosa*) opgetekend.

Buiten een straal van 1 km staan nog 3 locaties aangeduid. Een **site met walgracht** waar in 2008 coupes werden uitgevoerd om de walgracht archeologisch te onderzoeken. Daarnaast kwamen er in 2011 een deel van de funderingen bloot van de voorgevel en van één ronde hoektoren van het kasteel, daarnaast werden ook funderingsresten van gebouwen van de voorburcht gedocumenteerd, w.o. de kasteelkapel (CAI nr. 1283).¹⁰ De locatie van deze walgracht staat tegenwoordig bekend als het 'Kasteel van Hoen'. Het betreft een vervallen hoevegebouwen, een hoektoren van een in 1906 afgebroken kasteel, een deel van de oude ringgracht en het perceelspatroon, monumentale relictten van een kasteelcomplex uit 1629 met parterre-tuin en dreven. Bij een begeleiding van werken in 2017 werden ten noordoosten van de walgracht site, richting de Biesemstraat, sporen aangetroffen die wellicht deel kunnen uitmaken van de belegering van deze site.

Verder is een vondstenconcentratie **aardewerk** gevonden, in de CAI omschreven als "in 't midden van de akker een echte concentratie, maar vondsten op hele akker, aanwezigheid van ceramiek en ijzerbrokken, geen tegulae" (CAI nr. 60). Tenslotte wijst CAI nr. 163246 naar een **18^{de}-eeuwse site met walgracht**.

¹⁰ "Onderzoeksrapport Agentschap Onroerend Erfgoed, Archeologisch vondstmelding 'Het kasteel van Hoen' te Rummen", geraadpleegd 21 maart 2017, <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/14/OAOE014-001.pdf>.

CAI-Locatie	Beschrijving	Datering
1858	Losse Vondst: Romeinse munt (barbaarse imitatie) (afmetingen: 18mm x 22mm en dikte 1,8mm)	Romeinse Tijd
2425	Pastorij	17 ^{de} eeuw
1635	Waterburcht, feodaal slot dat in 1365 met succes werd belegerd en vervolgens met de grond gelijk gemaakt	Volle middeleeuw
1283	Site met Walgracht (2008: coupes om de walgracht archeologisch te onderzoeken) Vondstmelding 2-12-2011: bij de uitdieping van een deel van de voormalige kasteelgracht waren funderingen bloot	16 ^{de} eeuw
163246	Alleenstaand: Site met Walgracht	18 ^{de} eeuw
60	Vondstenconcentratie aardewerk "in 't midden van de akker een echte concentratie, maar vondsten op hele akker, aanwezigheid van ceramiek en ijzerbrokken, geen tegulae"	Romeinse tijd



Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017).

3.3 HISTORIEK EN CARTOGRAFISCHE BRONNEN

3.3.1.1.1 Onderzoek historische bronnen

Toponymische achtergrond

Rummen ontstaan in Romeinse periode?¹¹

In 1078 werd het gebied 'Rumines' genoemd. Het is afkomstig van het Germaanse 'ruma' wat 'ruim' betekent. Het zou verwijzen naar uitgestrekte gronden of vlak veld.

Historische achtergrond

In Rummen werd een gepolijste vuistbijl uit het neolithicum gevonden. Verder zijn er tekenen van menselijke activiteit in de streek tijdens de Romeinse periode: veldsprospecties aan de Oppenstraat, het warandebos en in de nabijheid van de kasteelsite Ter Lenen, brachten Romeins aardewerk, dakpanfragmenten aan het licht (CAI ; pers. comm Jan Claesen).¹²

Toen Ermengarde, de gravin van Loon, in 1078 het grondgebied van Rummen aan de kerk van Saint-Barthelémy te Luik schonk, was dat meteen de eerste keer dat de naam Rummen in een geschreven document opdook.

Graaf Arnold VII van Loon stichtte in 1233 het Oriëntenklooster, een cisterciënzerinnenklooster aan de oever van de Melsterbeek. Door schenkingen bezat het klooster grote boerderijen, zoals bijvoorbeeld Terlenen (1240), Terborg (1240) en Tervreundt/Segeraet (1302), tot aan de Franse revolutie (Figuur 21).



Figuur 21: Kasteel Terlenen (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)

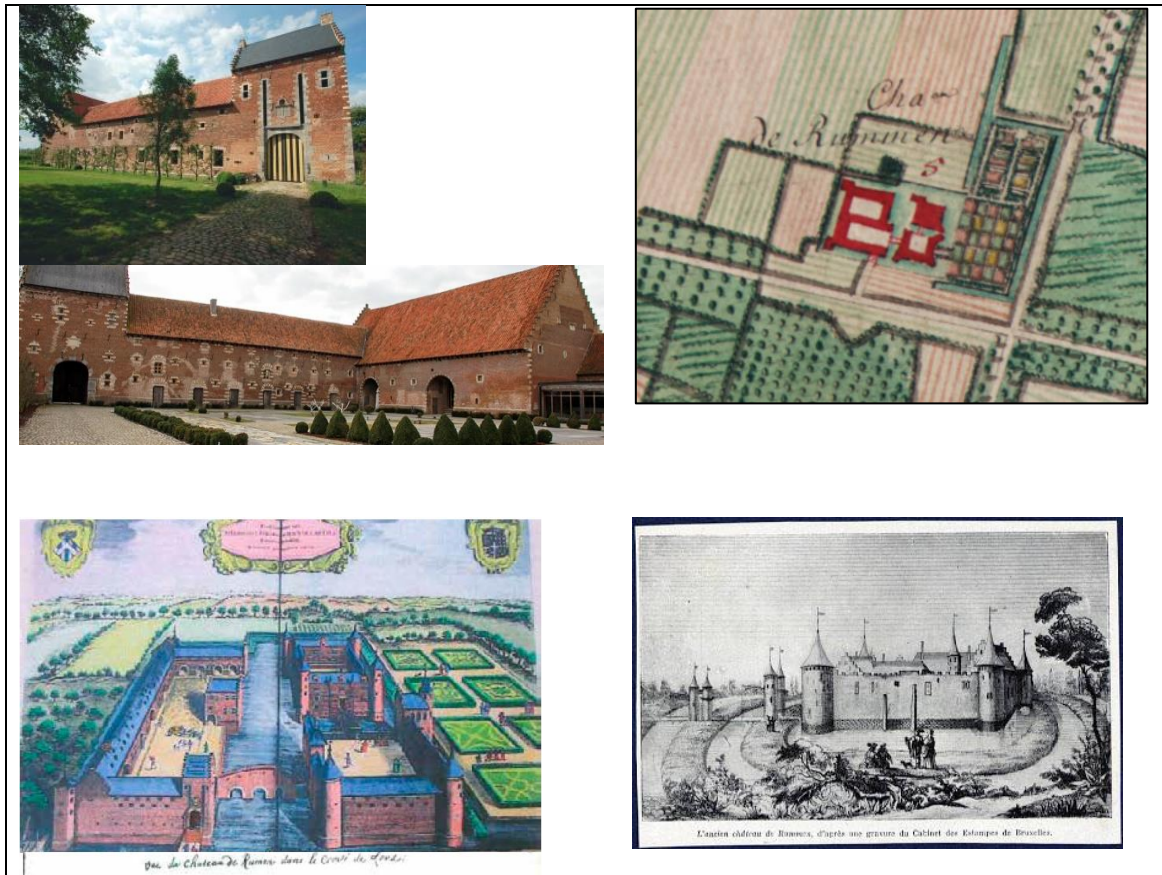
In de 16de eeuw werd het klooster tijdens de godsdienstoorlogen geplunderd en weken de zusters tijdelijk naar Sint-Truiden uit. De Franse overheersers sloegen de kerkelijke goederen aan en Oriënten werd in twee loten verkocht. In 1816 werden de meeste kloostergebouwen afgebroken behalve het huidige woonhuis (destijds een van de dienstgebouwen). In het begin van de 20ste eeuw huisvestten de gebouwen een jeneverstokerij.

Arnold van Rummen was de laatste onafhankelijke graaf van Loon. Toen in 1336 graaf Lodewijk IV van Loon kinderloos stierf, begon een successieoorlog die 30 jaar zou duren waarbij Luik zijn uiterste best deed om het graafschap Loon in te palmen. Arnold van Rummen was een van de troonpretendenten. Arnold van Rummen was o.a. drossaard van Brabant en hoopte daarom op steun van de hertog van

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

Brabant en de graaf van Vlaanderen (via zijn echtgenote, een dochter van Lodewijk van Nevers). De oorlog resulteerde in een bloedige oorlog en eindigde op 9 augustus 1365 met de verwoesting van Arnolds burcht, het Kasteel van Hoen (Figuur 22).¹³



Figuur 22: Kasteel van Rummen op de ferraris kaart, op 1^{ste} gravure¹⁴, 2^{de} gravure¹⁵ huidige luchtfoto (Geopunt, Agentschap Onroerend Erfgoed 2017)

De burcht werd volledig vernield en mocht niet heropgebouwd worden. Arnold van Rummen zag – mits een forse vergoeding – af van het graafschap Loon dat opgeslorpt werd door het prinsbisdom Luik. Het Warandebos is de laatste getuige van deze verdwenen grootheid.

De abdij van Averbode had het begevensrecht (recht om de pastoor aan te duiden) en liet o.a. de pastorij bouwen uit 1630 (Figuur 23, Figuur 24).

¹³ "Gids voor Vlaanderen / 2007 / druk 1: toeristische en culturele gids voor ... - Google Boeken", 386, geraadpleegd 7 maart 2017, https://books.google.be/books?id=rKjnOnQrkzcC&pg=PA1015&lpg=PA1015&dq=Gids+voor+Vlaanderen+roosdaal&source=bl&ots=Mk9UNJtvDE&sig=ysq2yoiMUIWJNGikWRwGmEOWSuk&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKewj2qsGknMTSAhUilxoKHUB_AVIQ6AEIQzAH#v=onepage&q=Gids%20voor%20Vlaanderen%20roosdaal&f=false.

¹⁴ "Foto-reeks (2) - Graafschap Loon / Motten en Schansen / Metselaarstekens / Merkttekens", geraadpleegd 22 maart 2017, <http://www.graafschaploon.be/geschiedenis-in-beeld/prinsbisdom-luik-1366-1794/dia-samenvatting>.

¹⁵ "Onderzoeksrapport Agentschap Onroerend Erfgoed, Archeologisch vondstmelding 'Het kasteel van Hoen' te Rummen".



Figuur 23: Beelden van pastortuin van de Sint-Ambrosiusparochie (Inventaris Onroerend erfgoed 2017)



Figuur 24: weergave van de pastorij op de Ferraris kaart (geopunt 2017)

Dit geklasseerd gebouw (1960) werd in de 18de eeuw gedeeltelijk herbouwd. Tijdens de eerste wereldoorlog werd de pastorij door de Duitsers geplunderd (o.a. koperen klinken) en ze bood zelfs een tijdje onderdak aan de rijkswacht van Rummen.¹⁶

Verder werd een schutterslokaal (1650) van de Sint-Sebastiaansgilde opgetrokken (Figuur 25). Het is thans een van de oudste gebouwen van Rummen (hoek dorpsplein en Kapelstraat).

¹⁶ Guy Leus, "Geschiedenis - Gemeente Geetbets", geraadpleegd 22 maart 2017, <http://www.geetbets.be/website/3-www/7-www.html?layoutType=plain>.



Figuur 25: Schutterslokaal Rummen

Tegenover het schutterslokaal bevond zich eertijds de Munt, waar zich een muntatelier bevond tijdens de periode 1350-1474. In deze periode dateert eveneens een jaarmarkt. Deze nog bestaande jaarmarkt (laatste week van augustus) houdt mogelijk verband met de bijnamen van de Rummenaren (boeren) en de Betsenaren (heren).¹⁷ Rummen was in de 14de eeuw verdeeld over 2 schepenbanken: die van het centrumvolgde het Loonse recht, de andere het Luikse.¹⁸

De 17de eeuw kenmerkte zich door een opeenvolging van vreemde troepenbezettingen: 1622 en 1626 Duitse huurlingen in dienst van Spanje, 1632 Spanjaarden, 1636 Duitse ruitserij, 1654 de hertog van Lotharingen, 1675 de Hollanders die meer dan de helft van de 82 Rummense huizen vernielden.

Rummen lag langs de tramlijn Sint-Truiden – Herk-de-Stad die in 1913 geopend werd. In de eerste wereldoorlog kreeg de lijn te lijden, nadien werd het hersteld en tenslotte in 1948 opgedoekt. Tijdens de tweede wereldoorlog stortte op 28 augustus 1942 een tweemotorige R.A.F. bommenwerper te Rummen neer in de Persoonsstraat, ter hoogte van de oude pastorie.¹⁹

Economisch werd Rummen na de tweede wereldoorlog bekend als een 'glazen dorp' omwille van serres voor paddestoelen. Op 1 januari 1971 fuseerde Rummen met Grazen en op 1 september 1977 werden beide gemeenten bij Geetbets gevoegd.²⁰

3.3.1.1.2 Historische situatie aan de hand van cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Dit om na te gaan of er bebouwing is geweest op het terrein in historische tijden, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16^{de} eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19^{de} eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kaarten. Mogelijk eerder aanwezige middeleeuwse structuren waren misschien reeds verdwenen.

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden (Figuur 26). Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn. Op de Ferrariskaart valt af te leiden dat

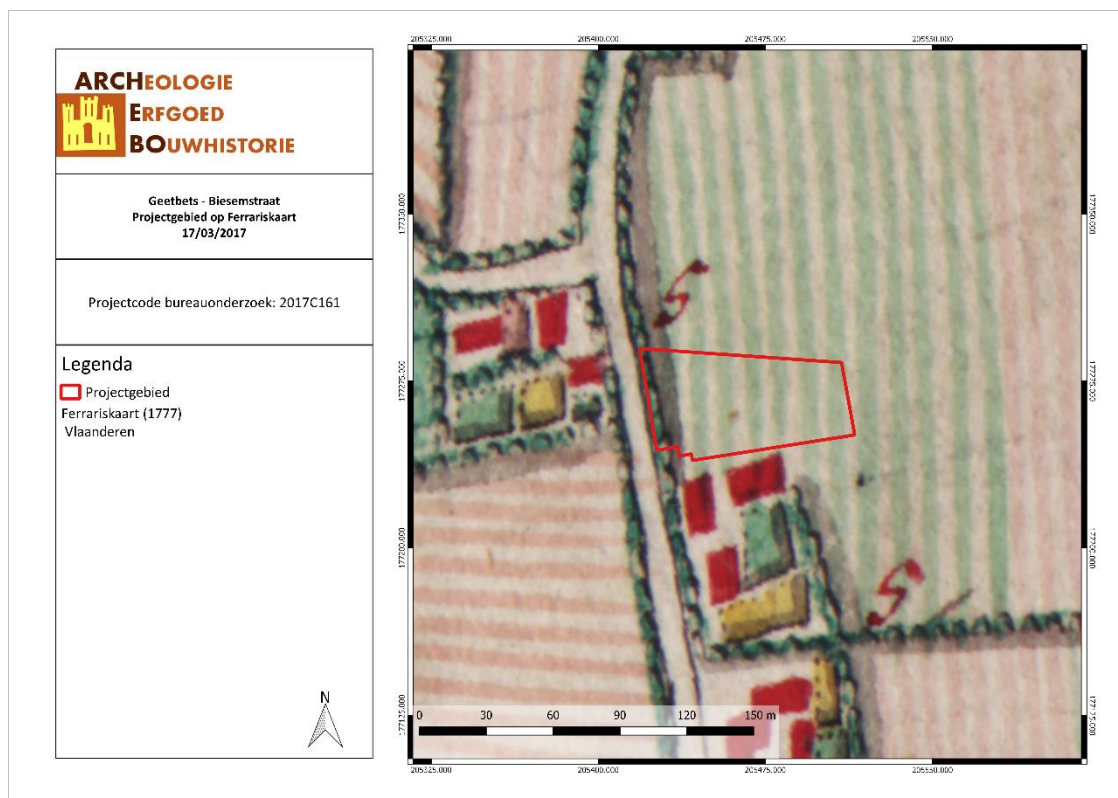
¹⁷ Ibid.

¹⁸ "Gids voor Vlaanderen / 2007 / druk 1: toeristische en culturele gids voor ... - Google Boeken", 386.

¹⁹ "Rummen herdenkt zeventigste verjaardag vliegtuigcrash (Geetbets) - Het Belang van Limburg", geraadpleegd 23 maart 2017, <http://www.hbvl.be/cnt/eid151480/extern-70ste-verjaardag-vliegtuigcrash>.

²⁰ Leus, "Geschiedenis - Gemeente Geetbets".

het gebied onbebouwd is (Figuur 26).²¹ Het perceel werd gebruikt als akker en was gelegen aan een landweg. Het naburige perceel was wel bebouwd.²²



RUBI/17/03/20/15 - Digitale aanmaak

Figuur 26: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

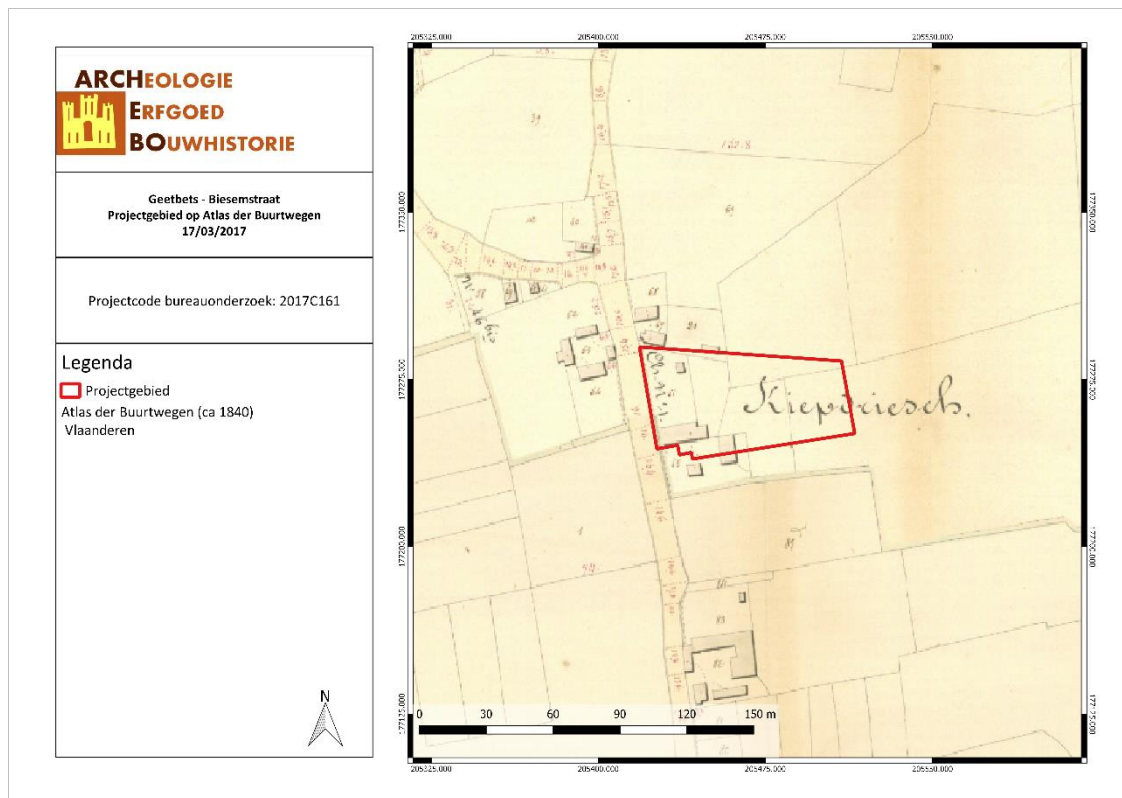
De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 (Figuur 27). De wetgever wilde in 1841 ondubbelzinnig aanduiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Bedoeling was dus een inventarisatie te maken van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdienstbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). Voetwegen zijn smalle wegen (soms maar 1 meter breed) en de bedding behoort gewoonlijk toe aan de aangelanden. In de periode 1843-1845 werden voor alle gemeenten leggers, openbare registers, van de buurtwegen opgemaakt. Deze zijn de geschiedenis ingegaan als Atlassen der Buurtwegen. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.²³ Het gebied staat geregistreerd op het perceelnummer 66, hierbij staat de naam 'Kiepdriech' geschreven.²⁴

²¹ "Geopunt Vlaanderen", geraadpleegd 17 maart 2017, <http://www.geopunt.be/>.

²² "Microsoft Word - Ferraris_legend.docx - legende_ferraris_kaart.pdf", geraadpleegd 22 maart 2017, http://www.geopunt.be/~media/geopunt/over%20geopunt/documenten/legende_ferraris_kaart.pdf.

²³ Geopunt Vlaanderen, "Atlas der Buurtwegen", geraadpleegd 2 januari 2017, <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.

²⁴ Ibid.



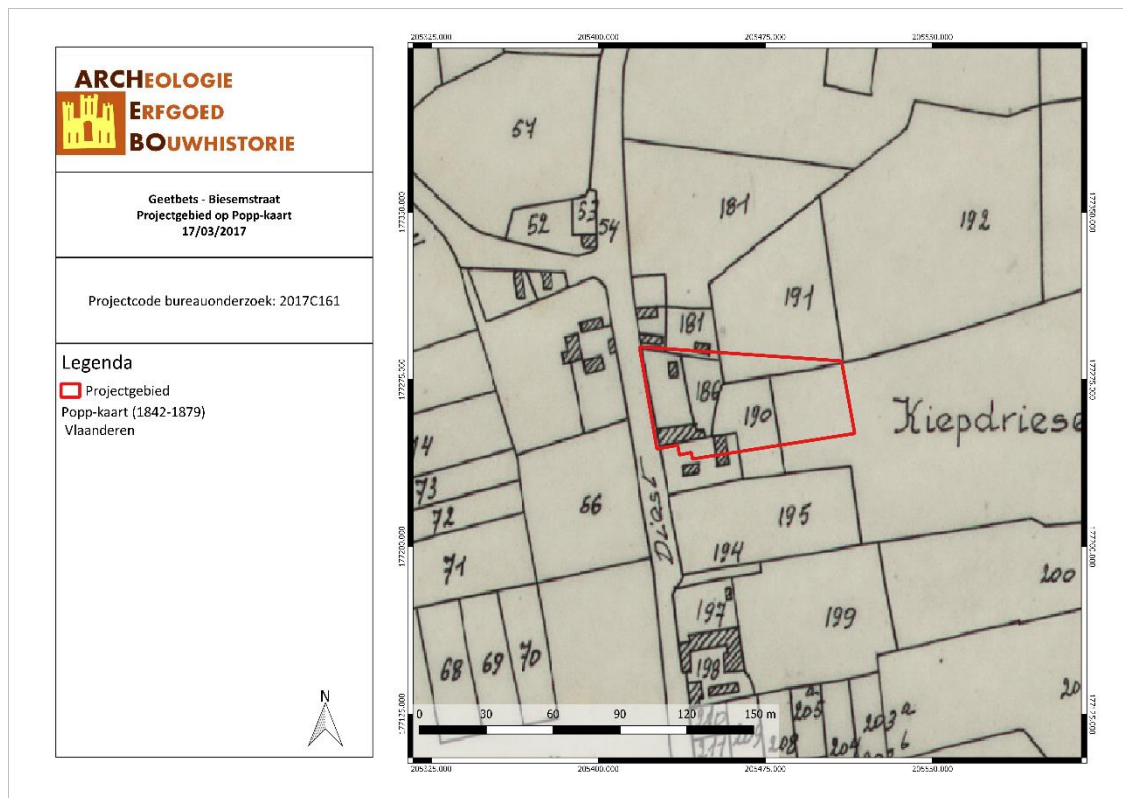
RUBI/17/03/20/16 - Digitale aanmaak

Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017).

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879). Deze kaarten waren een gecommmercialiseerde versie van het toenmalig kadaster van België en bevatten vele gegevens over gronden en percelen (Figuur 27). Zij werden gedrukt in lithografie of steendruk.²⁵

De perceelindeling op de Popp-kaart voor de gemeente Rummen is ongewijzigd gebleven vergeleken met de situatie op de kaart van Atlassen der Buurtwegen (Figuur 28). Op de detailkaart kregen ze evenwel andere kadastrumnummers toegekend: 186 en 190. Volgens de kadastrale legger der grondeigenaren van Rummen hoorde deze gronden toe aan Mevr. Digneffe, weduwe van Ludovicus, rent., Thienen. Nr. 186 wordt omschreven als een Boomgaard en nr. 190 als vijver. Ook hier staat het gebied benoemd als 'Kiepdriesen'. Een exacte verklaring voor de term 'Kiepdriesen' kan niet gevonden worden.

²⁵ Wikipedia, "Popp-kaarten", geraadpleegd 2 januari 2017, <https://nl.wikipedia.org/wiki/Popp-kaarten>.



RUBI/17/03/20/17 - Digitale aanmaak

Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2017).

De kaarten Vandermaelen of Vandermaelenkaarten zijn een verzameling van historische kaarten van België, gemaakt door Philippe Vandermaelen (1795-1869). De Belgische overheid zag voor zichzelf geen taak weggelegd om de kadastergegevens in plannen om te zetten, maar hoopte dat anderen deze taak op zich zouden nemen. In 1836 kreeg Vandermaelen toelating om de kadastergegevens te gebruiken en in kaart te brengen. Dit resulteerde in de topografische kaart "Carte topographique de la Belgique", gemaakt tussen 1846 en 1854 op 250 folio's op schaal 1 : 20.000. Deze kaarten geven een gedetailleerd beeld van heel België en worden beschouwd als de opvolger van de Ferrariskaarten uit de periode 1771-1778.²⁶ We onderscheiden op deze kaart niet meer de verschillende perceelnummers (Figuur 29). De plaats van de bebouwing blijft ongewijzigd.

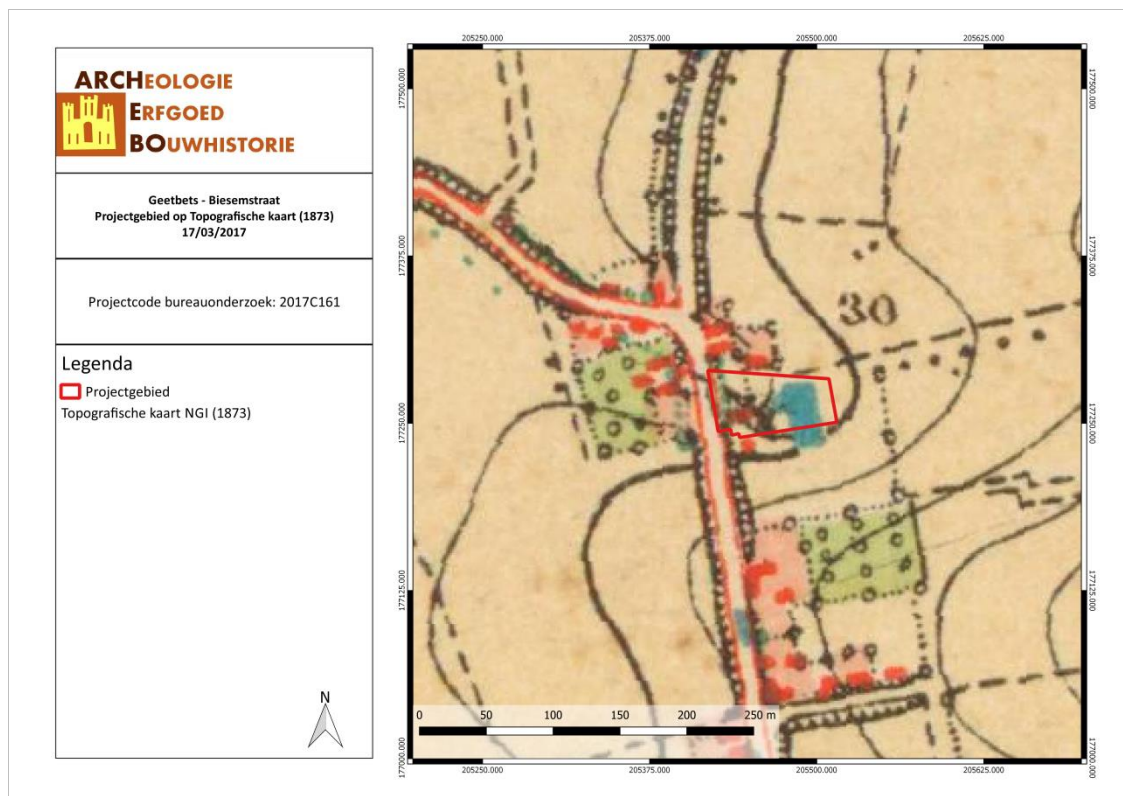
²⁶ Wikipedia, "Vandermaelenkaarten", online encyclopedie, *Wikipedia*, geraadpleegd 7 december 2016, <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vandermaelenkaarten>.



RUBI/17/03/20/18 - Digitale aanmaak

Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017).

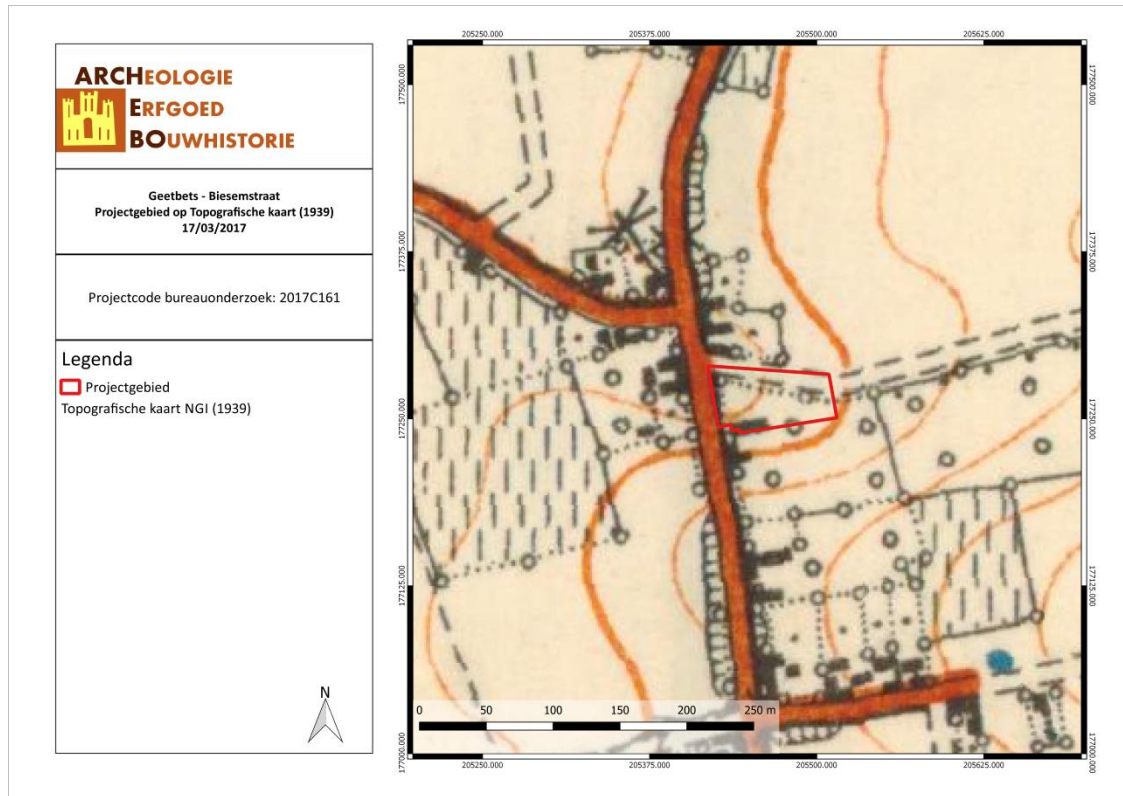
Op de topografische NGI kaart uit 1873 kent het terrein eveneens bebouwing (Figuur 30). Ten oosten van het terrein staat voor de eerste maal een grote waterpartij afgebeeld op een kaart. Waarschijnlijk verwijst deze waterpartij naar de vijver vernoemd in het kadaster van Popp (1805-1879).



RUBI/17/03/20/19 - Digitale aanmaak

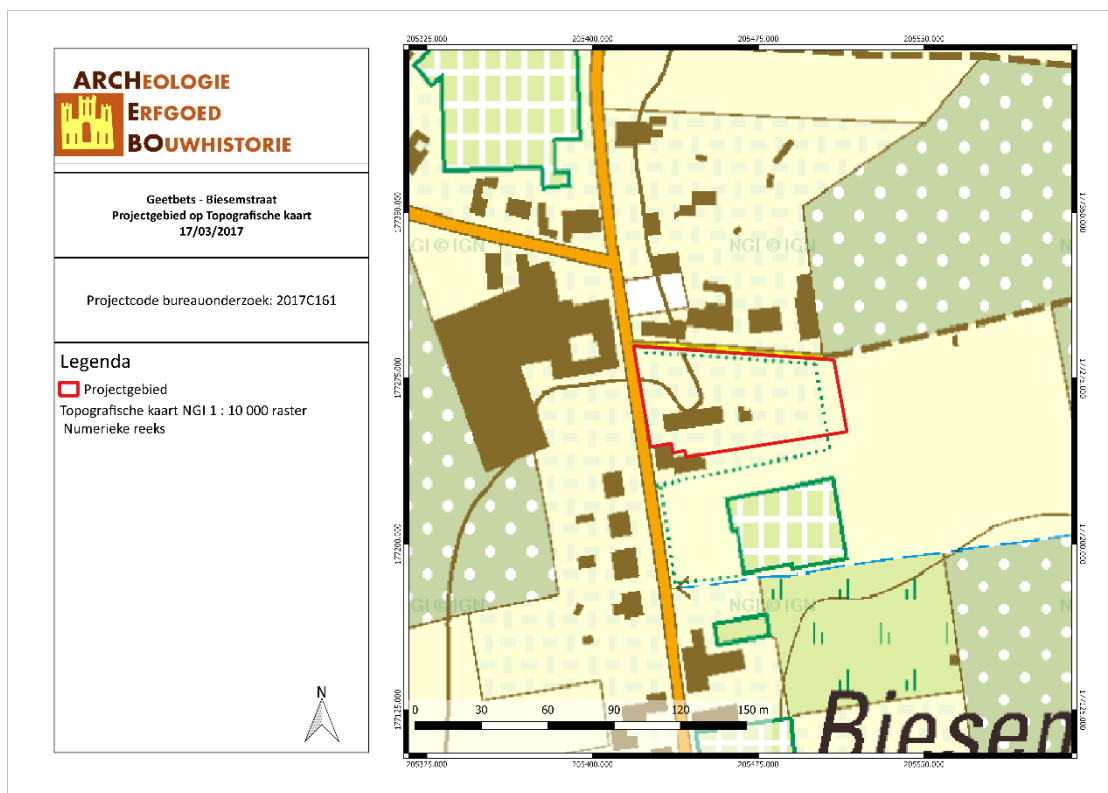
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de NGI kaart uit 1873 (Geopunt, 2017).

Op de topografische NGI kaart uit 1939 lijkt de situatie betreffende de locatie van de aanwezige bebouwing ongewijzigd, de watervlakte ten oosten is evenwel niet afgebeeld of verdwenen. Deze situatie blijft ongewijzigd tot vandaag (Figuur 31, Figuur 32).



RUBI/17/03/20/20 - Digitale aanmaak

Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de NGI kaart uit 1939 (Geopunt, 2017).



RUBI/17/03/20/21 - Digitale aanmaak

Figuur 32: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).

3.4 ARCHEOLOGISCHE VERWACHTING

Het projectgebied is gelegen in Vochtig Haspengouw tussen 30 en 31 meter boven zeeniveau. Het projectgebied bevindt zich op de rand van de Getevallei op een Lhc bodem. Deze code verwijst naar een zandleemgrond met een sterk gevlekte textuur B-horizont. Hierbij moet rekening gehouden worden dat een groot deel van het perceel gekarteerd staat 'onder bebouwing'. Sites in beekvalleien werden historisch gezien eeuwenlang op een intensieve manier geëxploiteerd en kunnen heel wat waardevolle archeologische informatie bevatten. Hierbij kan gedacht worden aan sporen van jacht- en visvangst (bijvoorbeeld tijdelijke kampementen), ... Op 80 m is de Serre Max Gracht gelegen. Het vinden van steentijdsites wordt bijgevolg niet uitgesloten, ook al zijn er via de CAI geen vondsten uit deze periode in de nabije omgeving van het onderzoeksproject geregistreerd.

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. In een zone tussen de 800 meter en 1 km rond het projectgebied zijn 3 CAI-locaties geregistreerd, daterend van de Romeinse periode tot de nieuwe tijd: een Romeinse munt (barbaarse imitatie), een waterburcht en een 17^{de} - eeuwse pastorie. Buiten een straal van 1 km staan eveneens 3 locaties geregistreerd: een site met walgracht ('Kasteel van Hoen'), een vondstenconcentratie aardewerk en een 18^{de} - eeuwse site met walgracht.

Naar aanleiding van veldprospecties aan de Oppenstraat, het warandebos en in de nabijheid van de kasteelsite Ter Lenen zijn er aanwijzingen van menselijke activiteit tijdens de Romeinse periode. Verder wordt het bestaan van Rummen voor de eerste maal vermeld in 1078. In 1233 werd het Oriëntenklooster, een cisterciënzersklooster aan de oever van de Melsterbeek gebouwd. Deze bezat verder grote boerderijen tot aan de Franse revolutie. In 1336 begon Arnold van Rummen aan een 30 jaar durende successieoorlog voor de troonopvolging van het graafschap Loon. De oorlog eindigde op 9 augustus 1365 met de verwoesting van Arnolds burcht, het Kasteel van Hoen.

In 1630 laat de abdij van Averbode de pastorie in Rummen bouwen, dit gebouw werd tijdens de eerste wereldoorlog door de Duitsers geplunderd. In Rummen was een muntatelier actief tijdens de periode 1350-1474. In deze periode dateert eveneens een jaarmarkt. De 17de eeuw kenmerkte zich door een opeenvolging van vreemde troepenbezettingen.

Rummen lag langs de tramlijn Sint-Truiden – Herk-de-Stad die in 1913 geopend werd. In de eerste wereldoorlog kreeg de lijn te lijden, nadien werd het hersteld en tenslotte in 1948 opgedoekt. Tijdens de tweede wereldoorlog stortte op 28 augustus 1942 een tweemotorige R.A.F. bommenwerper te Rummen neer in de Persoonsstraat, ter hoogte van de oude pastorie.

We kunnen aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied op dezelfde locatie als tegenwoordig gebouwen stonden vanaf de 19^{de} eeuw. De rest van het onderzoeksproject heeft vermoedelijk geen verstoringen gekend, waardoor het archeologische niveau voor het gros van de site vermoedelijk bewaard zal zijn.

4 RESULTATEN BUREAUONDERZOEK

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het bureauonderzoek samengevat en geanalyseerd. Deze analyse leidt tot een advies voor een eventueel vervolgonderzoek of voor een vrijgave van het terrein. Dit advies dient bekrachtigd te worden door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

4.1 ALGEMEEN

Naar aanleiding van een stedenbouwkundige aanvraag heeft ARCHEBO bvba in opdracht van landmeter Briffoz een bureauonderzoek uitgevoerd. Briffoz heeft een aanvraag geformuleerd tot een verkavelingsvergunning voor de realisatie van 3 loten. Deze realisatie gaat gepaard met graafwerken waardoor het bodemarchief verstoord zal worden.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het onderzoeksgebied deels verstoord is bij de constructie van de 19^{ste}-eeuwse woning en de tijdelijke (?) aanwezigheid van een watervlakte. De rest van het perceel bleef vanaf de 19^{de} eeuw onbebouwd. *In situ* bewaring van het archeologisch erfgoed is in dit geval enkel een optie afhankelijk van de diepte van de sporen.

4.2 BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Het doel van dit bureauonderzoek was een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij kunnen volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

1. *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens?*

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven.

Uit cartografisch onderzoek is gebleken dat het onderzoeksgebied deels verstoord werd door de constructie van de 19^{de}-eeuwse woning en de aanwezigheid van een watervlakte aan het einde van 19^{de} eeuw. De rest van het perceel bleef vanaf de 18de eeuw onbebouwd.

Via historische bronnen konden geen exacte aanwijzing geregistreerd worden betreffende het onderzoeksproject voor de vroegere periodes. Wel behoort het onderzoeksproject tot een regio rijk aan middeleeuwse en latere historische gebeurtenissen, denk we hierbij aan de successieoorlog in de eerste helft van de 14^{de} eeuw, de 16^{de}-eeuwse godsdienstoorlogen en schade in WO I en II, exacte gegevens over kampementen of veldslagen zijn evenwel niet beschikbaar.

Het project is gelegen in de Gete-vallei, zo'n beekvalleien werden eeuwenlang op een intensieve manier geëxploiteerd en kunnen heel wat waardevolle archeologische informatie bevatten. Hierbij kan gedacht worden aan jacht- en visvangst (bijvoorbeeld tijdelijke kampementen), ...

2. *Welke info valt er te vinden over de voormalige constructies op het terrein?*

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied gebouwen stonden vanaf 19^{de} eeuw. Op de topografische kaarten van 1873 staat ten oosten van het gebied een waterplas opgetekend. Deze is evenwel niet zichtbaar op andere topografische en historische kaarten. Kadastergegevens van Popp benoemen eveneens dit gebied als 'vijver'.

3. *Welke archeologische structuren kunnen ter hoogte van het onderzoeksgebied verwacht worden op basis van een analyse van het historische kaart- en bronnenmateriaal?*

Op basis van de historische bronnen en kaarten kan geen uitsluitsel gemaakt worden in de te verwachten structuren ten noorden van het aanwezige gebouw.

4. In welke mate en in welke zones kan er een recente verstoring verwacht worden van archeologisch erfgoed?

De aanwezige bebouwing is gelegen ter hoogte van de 19^{de} -eeuwse bebouwing. Ter hoogte van deze locatie wordt er verstoring van de bodem en het bodemarchief verwacht.

Andere verstoringen op het perceel zijn niet in kaart te brengen. De minste verstoringen kunnen verwacht worden in de tot nu onverstoorde zone ten noorden en oosten van het perceel.

4.3 SAMENVATTING / ASSESSMENT BUREAUONDERZOEK

In deze samenvatting wordt een kort overzicht gegeven van de werkwijze van het bureauonderzoek en de belangrijkste conclusies. Bovendien wordt een afweging gemaakt van de noodzaak voor verder vooronderzoek voor de locatie.

4.3.1.1 Samenvatting voor een gespecialiseerd publiek

Op het terrein zal door de opdrachtgever, landmeter Briffoz, een aanvraag voor een verkavelingsvergunning geformuleerd worden voor de realisatie van 3 loten. De werken bestaan uit de bouw van 2 halfopen woningen.

Het onderzoeksgebied ligt in Vochtig Haspengouw, in de Gete-vallei.

Binnen het plangebied zelf zijn er geen archeologische waarden bekend. In een zone tussen de 800 meter en 1 km rond het projectgebied zijn 3 CAI-locaties geregistreerd, daterend van de Romeinse periode tot de nieuwe tijd: een Romeinse munt (barbaarse imitatie), een waterburcht en een 17^{de} -eeuwse pastorie. Buiten een straal van 1 km staan eveneens 3 locaties geregistreerd: een site met walgracht ('Kasteel van Hoen'), een vondstenconcentratie aardewerk en een 18^{de} -eeuwse site met walgracht.

Naar aanleiding van veldprospecties aan de Oppenstraat, het warandebos en in de nabijheid van de kasteelsite Ter Lenen zijn er aanwijzingen van menselijke activiteit tijdens de Romeinse periode. Verder wordt het bestaan van Rummen voor de eerste maal vermeld in 1078. In 1233 werd het Oriëntenklooster, een cisterciënzersklooster aan de oever van de Melsterbeek gebouwd. Deze bezat verder grote boerderijen tot aan de Franse revolutie. In 1336 begon Arnold van Rummen aan een 30 jaar durende successieoorlog voor de troonopvolging van het graafschap Loon. De oorlog eindigde op 9 augustus 1365 met de verwoesting van Arnolds burcht, het Kasteel van Hoen.

In 1630 laat de abdij van Averbode de pastorie in Rummen bouwen. In Rummen was een muntatelier actief tijdens de periode 1350-1474. In deze periode dateert eveneens een jaarmarkt. De 17^{de} eeuw kenmerkte zich door een opeenvolging van vreemde troepenbezettingen.

Rummen lag langs de tramlijn Sint-Truiden – Herk-de-Stad die in 1913 geopend werd. In de eerste wereldoorlog kreeg de lijn te lijden, nadien werd het hersteld en tenslotte in 1948 opgedoekt. Tijdens de tweede wereldoorlog stortte op 28 augustus 1942 een tweemotorige R.A.F. bommenwerper te Rummen neer in de Persoonsstraat, ter hoogte van de oude pastorie.

We kunnen aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied op dezelfde locatie als tegenwoordig gebouwen stonden vanaf de 19^{de} -eeuw. De rest van het onderzoeksproject heeft vermoedelijk geen verstoringen gekend, waardoor het archeologische niveau vermoedelijk bewaard zal zijn. Echter is het oppervlak dat nu verstoord zal

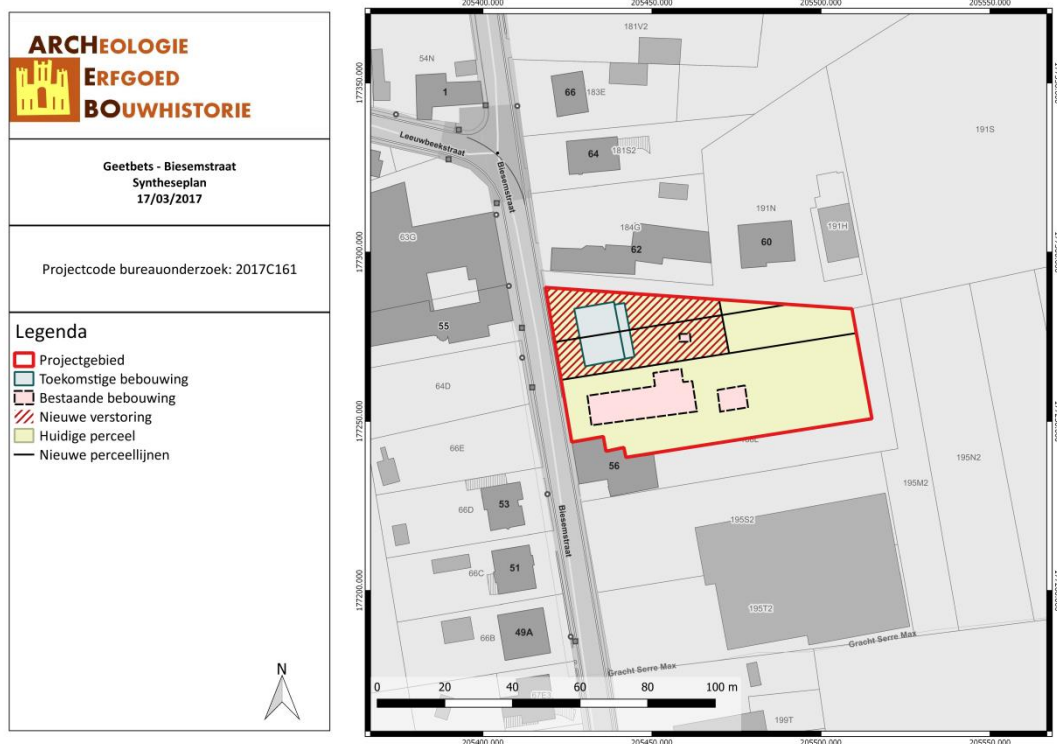
worden beperkt tot 1150m². Dergelijk kleine oppervlakte is niet zinvol om te onderzoeken. De kosten batenanalyse is dan ook ontoereikend om verder onderzoek op te leggen.

4.3.1.1.2 Samenvatting voor een niet-gespecialiseerd publiek

Op het terrein zal door de opdrachtgever, landmeter Briffoz, een aanvraag voor een verkavelingsvergunning geformuleerd worden voor de realisatie van 3 loten (Figuur 33). De werken bestaan uit de bouw van 2 halfopen woningen.

Binnen het plangebied bevinden zich geen archeologische waarden.

Aan de hand van de het kaartmateriaal konden we achterhalen dat er binnen het onderzoeksgebied geen gebouwen stonden in de 17^{de} eeuw. Vanaf de 18^{de} eeuw staat er een gebouw op hetzelfde locatie als de huidige bebouwing.



RUBI/17/03/20/22 - Digitale aanmaak

Figuur 33: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (Geopunt, 2017).

4.4 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

De kans op bewaring van het archeologische niveau is reëel, maar de oppervlakte die verstoord zal worden is vrij beperkt : 1150m². De kosten- batenanalyse toont dan ook dat verder onderzoek ontoereikend is. Er wordt geen programma van maatregelen opgesteld voor verder onderzoek.

5 BIBLIOGRAFIE

- Diriken, Pierre. "De ruimtelijke landschapkenmerkenkaart Limburg", 2000.
- E. Van Ranst, en C. Sys. "Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)". Laboratorium van Bodemkunde, Gent, 1 april 2000.
- "Foto-reeks (2) - Graafschap Loon / Motten en Schansen / Metselaarstekens / Merktekens". Geraadpleegd 22 maart 2017. <http://www.graafschaploon.be/geschiedenis-in-beeld/prinsbisdom-luik-1366-1794/dia-samenvatting>.
- Geopunt Vlaanderen. "Atlas der Buurtwegen". Geraadpleegd 2 januari 2017. <http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20>.
- "Geopunt Vlaanderen". Geraadpleegd 23 februari 2017. <http://www.geopunt.be/>.
- "Gids voor Vlaanderen / 2007 / druk 1: toeristische en culturele gids voor ... - Google Boeken". Geraadpleegd 7 maart 2017. https://books.google.be/books?id=rKjn0nQrkzcC&pg=PA1015&lpg=PA1015&dq=Gids+voor+Vlaanderen+roosdaal&source=bl&ots=Mk9UNJtvDE&sig=ysq2yoiMUIWJNGikWRwGmEOWSuk&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKewj2qsGknMTSAhUllxoKHUB_AVIQ6AEIQzAH#v=onepage&q=Gids%20voor%20Vlaanderen%20roosdaal&f=false.
- Goosens, E. "Toelichting quartairgeologische kaart 33 Sint-Truiden", z.d.
- Gullentops, F., en L. Wouters. "Delfstoffen in Vlaanderen", 1996.
- Leus, Guy. "Geschiedenis - Gemeente Geetbets". Geraadpleegd 22 maart 2017. <http://www.geetbets.be/website/3-www/7-www.html?layoutType=plain>.
- Marechal en Laga. "Lithostratigrafie van het Neogeen en Paleogeen (Tertiair) in Vlaanderen", 1988.
- "Microsoft Word - Ferraris_legend.docx - legende_ferraris_kaart.pdf". Geraadpleegd 9 februari 2017. http://www.geopunt.be/~media/geopunt/over%20geopunt/documenten/legende_ferraris_kaart.pdf.
- "Onderzoeksrapport Agentschap Onroerend Erfgoed, Archeologisch vondstmelding 'Het kasteel van Hoen' te Rummen". Geraadpleegd 21 maart 2017. <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/14/OAOE014-001.pdf>.
- "Rummen herdenkt zeventigste verjaardag vliegtuigcrash (Geetbets) - Het Belang van Limburg". Geraadpleegd 23 maart 2017. <http://www.hbvl.be/cnt/eid151480/extern-70ste-verjaardag-vliegtuigcrash>.
- Wikipedia. "Popp-kaarten". Geraadpleegd 2 januari 2017. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Popp-kaarten>.
- — —. "Vandermaelenkaarten". Online encyclopedie. *Wikipedia*. Geraadpleegd 7 december 2016. <https://nl.wikipedia.org/wiki/Vandermaelenkaarten>.

6 FIGURENLIJST

Figuur 1: Criteria bij verkavelings vergunningen.....	4
Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017)	6
Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)	6
Figuur 4: Situering van het onderzoeksgebied op Orthofoto (Geopunt, 2017)	8
Figuur 5: Weergave bestaande toestand project Biesemstraat (Landmeter- expert Bert Briffoz)	9
Figuur 6: Weergave verkavelingsplan Biesemstraat (Landmeter- expert Bert Briffoz)	9
Figuur 7: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)	10
Figuur 8: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017)	12
Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel (Geopunt, 2017)	12
Figuur 10: Hoogteprofiel doorheen het plangebied in NW-ZO richting (Geopunt, 2017)	13
Figuur 11: Rummen aangegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Geopunt, 2017)	14
Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de Tertiairgeologische kaart (DOV, 2017) ..	15
Figuur 13: Stratigrafie van het oligoceen	15
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/200.000 (DOV, 2017)	16
Figuur 15: Uitleg van het type 1 volgens de quartairgeologische kaart, schaal 1/200.000 (DOV, 2017)	16
Figuur 16: Situering van het onderzoeksgebied op de Quartairgeologische kaart 1/50.000 (DOV, 2017)	17
Figuur 17: Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart Vlaanderen (DOV, 2017) ..	18
Figuur 18: Situering van het onderzoeksgebied op de potentiële bodemerosiekaart (Geopunt, 2017)	19
Figuur 19: Bodemgebruik in de omgeving van het plangebied volgens de bodemgebruikskaart (Geopunt, 2017)	19
Figuur 20: Kaart met aanduiding van het projectgebied en de vondstlocaties uit de CAI (CAI, 2017)	21
Figuur 21: Kasteel Terlenen (Inventaris Onroerend Erfgoed 2017)	22
Figuur 22: Kasteel van Rummen op de ferraris kaart, op 1 ^{ste} gravure, 2 ^{de} gravure huidige luchtfoto (Geopunt, Agentschap Onroerend Erfgoed 2017)	23
Figuur 23: Beelden van pastorietaan van de Sint-Ambrosiusparochie (Inventaris Onroerend erfgoed 2017)	24
Figuur 24: weergave van de pastorie op de Ferraris kaart (geopunt 2017)	24
Figuur 25: Schutterslokaal Rummen	25
Figuur 26: Detail uit de Ferrariskaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017)	26
Figuur 27: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (Geopunt, 2017) ..	27
Figuur 28: Situering van het onderzoeksgebied op de Poppkaart (Geopunt, 2017)	28
Figuur 29: Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen (Geopunt, 2017)	29
Figuur 30: Situering van het onderzoeksgebied op de NGI kaart uit 1873 (Geopunt, 2017)	30
Figuur 31: Situering van het onderzoeksgebied op de NGI kaart uit 1939 (Geopunt, 2017)	30

Figuur 32: Topografische kaart met situering van het onderzoeksgebied (Geopunt, 2017).	31
Figuur 33: Syntheseplan met aanduiding van de geplande werken (Geopunt, 2017).....	35

7 PLANNENLIJST

RUBI PROJECT/17/03/20/1 - Digitale aanmaak.....	6
RUBI/17/03/20/2 - Digitale aanmaak.....	6
RUBI/17/03/20/3 - Digitale aanmaak.....	8
RUBI/17/03/20/4 - Digitale aanmaak.....	10
RUBI/17/03/20/5 - Digitale aanmaak.....	12
RUBI/17/03/20/6 - Digitale aanmaak.....	12
RUBI/17/03/20/7 - Digitale aanmaak.....	14
RUBI/17/03/20/8 - Digitale aanmaak.....	15
RUBI/17/03/20/9 - Digitale aanmaak.....	16
RUBI/17/03/20/10 - Digitale aanmaak.....	17
RUBI/17/03/20/11 - Digitale aanmaak.....	18
RUBI/17/03/20/12 - Digitale aanmaak.....	19
RUBI/17/03/20/13 - Digitale aanmaak.....	19
RUBI/17/03/20/14 - Digitale aanmaak.....	21
RUBI/17/03/20/15 - Digitale aanmaak.....	26
RUBI/17/03/20/16 - Digitale aanmaak.....	27
RUBI/17/03/20/17 - Digitale aanmaak.....	28
RUBI/17/03/20/18 - Digitale aanmaak.....	29
RUBI/17/03/20/19 - Digitale aanmaak.....	29
RUBI/17/03/20/20 - Digitale aanmaak.....	30
RUBI/17/03/20/21 - Digitale aanmaak.....	31
RUBI/17/03/20/22 - Digitale aanmaak.....	35